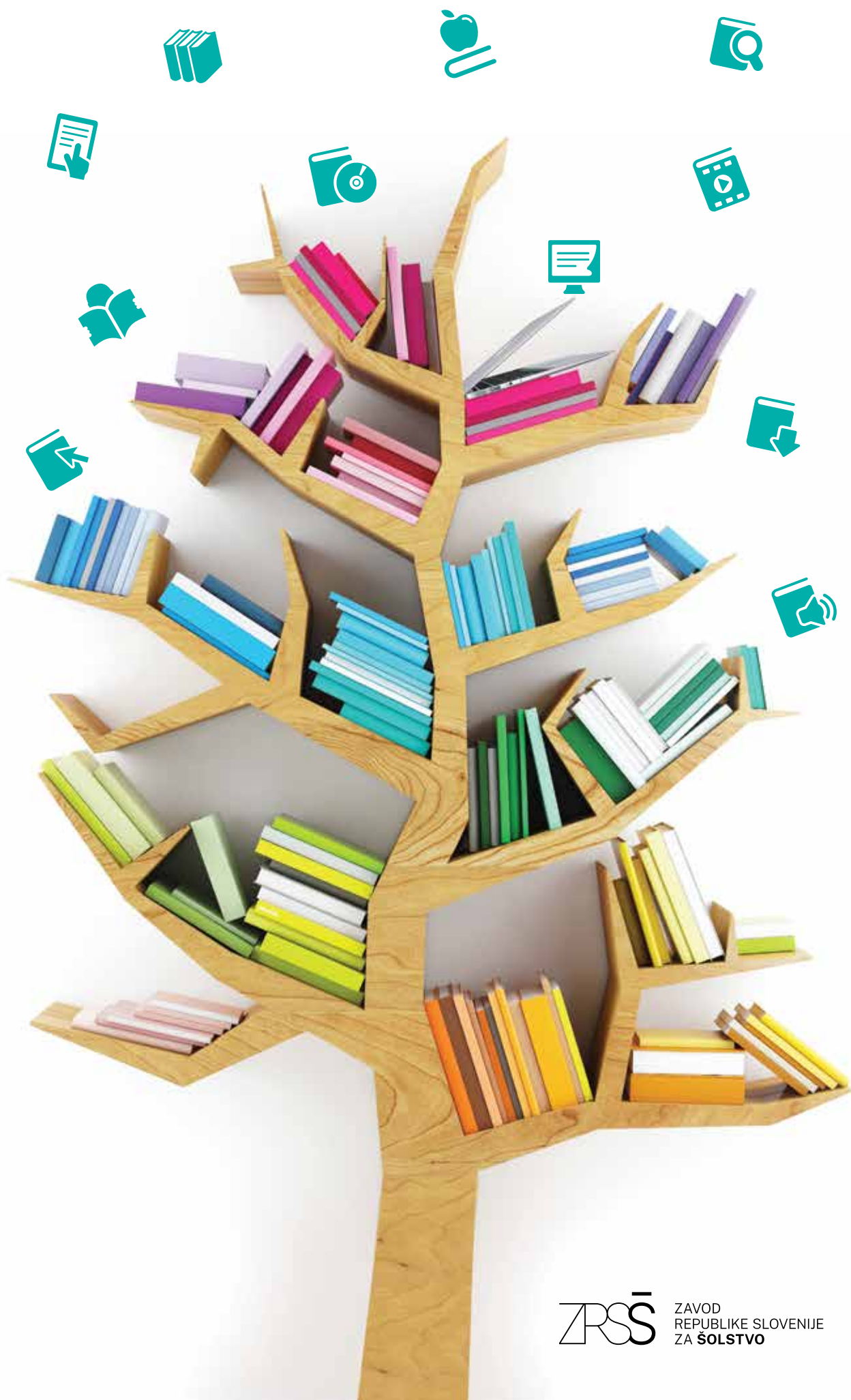

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

4

ISSN 0353-8958

ZRS⁺

ZAVOD
REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA ŠOLSTVO

UVODNIK	Mag. Mateja Drnovšek Zvonar Pestra jesen za šolske knjižničarje	1
STROKA IN PRAKSA	Urška Zimic Spodbujanje zanimanja za branje prek interesne dejavnosti	2
	Nataša Logar Andič Bralna motivacija učencev predmetne stopnje na Osnovni šoli Frana Albrehta Kamnik	9
	Tadeja Česen Šink Kako učence in učitelje povabiti k branju in v knjižnico?	15
	Simona Merljak Pravljčni potep po svetu	25
	Damjana Andrin Drobni tisk v zbirnih zapisih tudi v šolski knjižnici	32
	Aleša Marovt Razstave kot promocija dela šolske knjižnice	37
ODMEVI	Gordana Banjanin Ko cvetijo knjižnice – poročilo z mednarodne konference šolskih knjižničarjev IASL 2023	44
	Mag. Sandra Fišter • Zaključna konferenca projekta Dvig digitalne kompetentnosti: <i>Digdaktika</i>	45
	• Tkemo mrežo ustvarjalnosti. Strokovno usposabljanje za registrirane koordinatorje kulturno-umetništne vzgoje (KUV) v vzgojno-izobraževalnih zavodih, kulturnih ustanovah in lokalnih skupnostih v Galeriji Dolenjskega muzeja Novo mesto	46
	Katarina Jesih Šterbenc Srečanje za šolske knjižničarje v srednjih šolah	47
	Tatjana Lukovnjak Poročilo z bralnega posveta <i>Branje za znanje</i>	48
ISKRICA	Nina Kranjec Anekdote iz šolske knjižnice Osnovne šole Grm	49

ISSN 0353-8958
SOLSKA KNJIŽNICA
32. letnik (2023)
število 4 (119)

uredništvo: Romana Fekonja (odgovorna urednica), Zavod RS za šolstvo; mag. Mateja Drnovšek Zvonar, Osnovna šola Ljubljana – Polje (gostujoča urednica); Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela; Katja Brezovnik, Osnovna šola Vransko-Tabor; Tadeja Česen Šink, Osnovna šola Naklo; mag. Sandra Fišter, Osnovna šola Mokronog; Katarina Jesih Šterbenc, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; Metka Kostanjevec, Prva gimnazija Maribor; Andreja Urbanec, Osnovna šola Orehek, Kranj; Tatjana Vučko, Osnovna šola II Murska Sobota; **naslov uredništva:** Romana Fekonja, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor, Trg revolucije 7, 2000 Maribor, tel. 02/320 80 65, e-pošta: revija.solskaknjiznica@zrss.si; **lektura:** Valentin Logar; **prevod izveščkov v angleščino:** Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinc Škraba, s.p.; **oblikovanje:** Studio Aleja d.o.o.; **grafična priprava:** Design Demšar, d.o.o.; **tisk:** Para tiskarna d.o.o.; **naklada:** 580 izvodov; **ustanovitelj in izdajatelj:** Zavod Republike Slovenije za

šolstvo; **predstavniki:** dr. Vinko Logaj; **urednica založbe:** Simona Vozelj; **letna naročnina** (štiri številke): 33,00 € za šole in druge ustanove, 24,75 € za individualne naročnike, 12,50 € za študente, upokojenke; 38,00 € za naročnike iz tujine. Cena posamezne številke v prosti prodaji je 11,00 €, dvojne pa 22,00 €; v cenah je vključen DDV. **naročila:** Zavod RS za šolstvo – založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana; zalozba@zrss.si. Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 575. Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

PESTRA JESEN ZA ŠOLSKE KNJIŽNIČARJE

Mag. Mateja Drnovšek Zvonar, gostujoča urednica

Toliko neverjetnih možnosti, ponudb izobraževanj in posvetovanj je bilo to jesen za šolske knjižničarje! Upam, da ste se uspeli udeležiti vsaj kakega med njimi. Še veliko bolj mi je v veselje, da se na vedno več dogodkih, ki niso namenjeni izključno šolskim knjižničarjem, vedno bolj pojavljamo tudi šolski knjižničarji in predstavljamo svoje delo. Zelo smo prodorni in res lahko pokažemo ogromno stvari.

Ni pa bilo naše delo povezano samo s številnimi izobraževanji, predstavitvami in srečanji. Mogoče je komu malo slabe volje povzročila statistika, a ta je nujno potrebna in tudi zakonsko obvezna. Hkrati lahko ravno na statističnih podatkih gradimo naprej in izboljšujemo stvari. Z njeno pomočjo in s podatki, ki smo jih prispevali knjižničarji, nastaja nov Pravilnik o pogojih za delovanje šolskih knjižnic, ki ga lahko naredimo še boljšega, učinkovitejšega in bolj "prijaznega". Odločevalcem, ki ga pripravljajo, tako pomagamo razumeti naše delo, kar lahko pripelje do boljših odločitev.

Ravno se je končal tudi Frankfurtski knjižni sejem, na katerem je bila letos častna gostja Slovenija. Vesela sem, da se ga je uspelo udeležiti tudi nekaj naših kolegov, ki so poudarjali same presežke. Pomembno je, da smo tudi šolski knjižničarji vedoželjni in se odločimo za obisk tako pomembnega dogodka. Biti moramo informirani o najnovejših trendih, še bolj pa udeležba na tako velikih dogodkih bogati nas same. Napolnjeni s pozitivno energijo, ki nam jo lahko da takšen dogodek, lažje delujemo in spodbujamo radovednost tudi pri učiteljih in učencih. Upam, da se bo vsak od nas tega sejma udeležil vsaj enkrat v karieri.

Dokaz, da imamo veliko za pokazati in da že zdaj delamo zelo dobro, je tudi naša revija. Polna je zanimivih idej in primerov dobrih praks, ki jih lahko prilagodite tako, da ustrezajo vašemu prostoru, vašim učencem in vam samim. Prepričana sem, da vas je veliko, ki v sklopu svojega dela ali dodatno vodite tudi interesne dejavnosti za učence. Že v prvem prispevku lahko dobite ideje, kako vaše ure še popestriti. Na žalost tudi interne raziskave kažejo, kako motivacija za branje pri učencih s starostjo upada in da jih je kar težko prepričati, da bi spremenili svoj odnos do knjige. Povedo pa, da na njihovo motivacijo za branje knjig najbolj vplivajo starši. Tako kot učitelji se na šolah zelo menjajo tudi šolski knjižničarji, bližina doma ali drugi vzroki nas potegnejo na novo delovno mesto. Kako prebiti led med novimi sodelavci in kako se približati učencem, nam je v reviji predstavljeno zelo slikovito. Ne smemo pozabiti, da je ena naših najpomembnejših nalog povezovalje knjižnice s posameznimi predmeti. Na primeru pravlje se lahko najdemo v različnih razredih osnovne šole. V reviji je tudi zelo dobrodošel prispevek Kako ravnati z drobnim tiskom, saj se včasih res vprašamo, kaj naj z njim. Razstave so skoraj "obvezen" in lep del našega dela, lahko pa jih popestrimo še z dodatnimi dejavnosti in tudi tako še bolj približamo knjižnico našim obiskovalcem.

Čas zelo hitro teče in tik za ovinkom je že naslednje koledarsko leto. Želim vam, da bi bili tudi v naslednjem letu tako aktivni kot letos. Veselim se vaših idej, za katere upam, da jih boste delili z našimi bralci. V uredništvu pa za vas pripravljamo presenečenje, ki se ga izjemno veselim in komaj čakam, da ga bomo lahko v letu 2024 delili z vami. ●

Spodbujanje zanimanja za branje prek interesne dejavnosti

Stimulating Interest in Reading through an Extracurricular Activity

Urška Zimic

Izveček

Branje je v današnjem svetu ena od najosnovnejših veščin. Brez branja ne moremo razumeti napisanih besedil, se pisno sporazumevati ... Branje nas odnese v svet domišljije, kjer uživamo ob dogajanju v knjigi, se otresemo skrbi ... Vendar – kako spodbuditi otroka k branju? Je dovolj, da mu knjige le postavimo na doseg roke? V uvodnem delu je predstavljenih nekaj dognanj slovenskih avtoric o pomenu spodbujanja branja, v nadaljevanju pa predstavljam konkretne primere, prek katerih pri otrocih spodbujamo zanimanje za branje.

Ključne besede:

spodbujanje branja, motivacija za branje, interesna dejavnost, ustvarjanje

UDK 028.5:37.091.3

Keywords:

reading promotion, motivation to read, extracurricular activity, creation

Abstract

In today's world, reading is one of the most essential skills. Without reading we cannot understand written texts, or communicate in writing. Reading transports us to a world of imagination, where we can enjoy the events in the book, rid ourselves of worry, etc. However – how can we encourage a child to read? Is it enough that we place books within arm's reach? The introduction presents a few findings of Slovene female authors on the importance of reading promotion; this is followed by specific examples of how to stimulate children's interest in reading.

V času, ko v ospredje vedno bolj prihaja uporaba elektronskih naprav, pogosto pasivno gledanje v ekrane, se mi zdi izjemno pomembno, da ne pozabimo na »hrano za možgane«. Z branjem si širimo besedišče, domišljijo, ustvarjamo nove predstave, branje nas sili v razmišljanje. V 1. razredu otroci spoznajo črke, se učijo brati, v 2. in 3. razredu pa branje še bolj izpilijo, tako da lahko berejo vse obširnejša besedila. Z interesno dejavnostjo, kjer sem povezala branje z ustvarjanjem, sem učence želela navdušiti nad branjem, saj so tudi prek ustvarjanja razvijali pozitiven pogled na literaturo.

KAJ O BRANJU MENIJO SLOVENSKE AVTORICE

Leta 2003 je bil izdan priročnik za spodbujanje branja *Beremo skupaj*, kjer različne avtorice razmišljajo o branju, motivaciji za branje ter vlogi odraslih. Ljubica Marjanovič Umek in Maja Zupančič v svojem članku o vlogi branja in pripovedovanja v otrokovem razvoju poudarjata, da je gledanje slikanic, pripovedovanje in branje zgodb ena od oblik igre in otrokovi partnerji pri igri zavestno ali nezavedno spodbujajo njegov razvoj. Otrok se tako v delovanju z drugimi lahko nauči veliko več, kot če bi bil v dejavnost vključen sam. Pišeta o pomenu odraslih pri branju. Zdi se jima pomembno, da odrasli otrokom berejo kakovostna besedila, saj to otroke sprosti in jim da občutek varnosti. Vse to pa pozitivno vpliva na njihov celosti razvoj – čustveno doživljanje, vživljanje v posamezne junake, domišljijско ustvarjanje, iskanje novih, nenavadnih povezav ter odnosov. Vse naštetu pa pripomore h kasnejšemu razumevanju besedil in samostojnemu ustvarjanju besedil.

V istem priročniku na vlogo odraslih opozarja tudi Marjeta Domicelj. Izpostavlja, kako zahtevno in kompleksno je, kako odrasli krepimo otrokovo notranjo motivacijo za učenje. Z neustreznimi pristopi namreč lahko nanjo vplivamo tudi negativno. Po njenem mnenju otroci potrebujejo redne dejavnosti in stike z bralnim gradivom. »Neposredne izkušnje z govornim in pisnim jezikom ter dejavnosti, ki so za otroke smiselne in povezane z njihovim življenjem

in izkušnjami, spodbujajo razvoj sposobnosti, ki so potrebne za branje in pisanje.«

O motivaciji za branje je v priročniku za spodbujanje branja *Beremo skupaj* pisala tudi Nataša Bucik, ki izpostavlja pomen branja odraslih otrokom kot eno najučinkovitejših metod ustvarjanja dobrih bralcev, ki bodo brali vse življenje. Če bodo odrasli pri otrocih že od zgodnjega otroštva spodbujali interes za branje in pozitiven odnos do knjige, bodo poskrbeli, da se bodo otroci razvili v zavzete bralce. Pri tem pa ni pomembno samo, da so otrokom knjige na razpolago, ampak da jih odrasli berejo otrokom in jih nad branjem navdušijo.

Enega od člankov v priročniku je napisala tudi Tilka Jamnik, ki je specialistka za knjižno vzgojo otrok do 9. leta starosti. Piše, da je zelo pomembno, »da odrasli tudi sam uživa ob umetnostnem besedilu, ki ga pripoveduje ali bere otrokom. Navdušenje in očaranost se prenaša, prevzame, prepriča.« Med drugim poudarja pomen slikanic, ki so otrokom v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole v veliko pomoč »pri drsnem vstopu v branje«. Opozarja na poglobljanje doživetij kot sklepno fazo pri obravnavi umetnostnih besedil. Takrat otrokom ponudimo ustvarjalne in poustvarjalne naloge. Te naloge vključujejo različne dejavnosti – domišljijske, verbalne, likovne, glasbene, gibalne igre. Prek raznolikih dejavnosti spodbujamo različne oblike otrokove ustvarjalnosti.

Margareta Dolinšek - Bubnič v knjigi *Beri mi in se pogovarjaj z mano* (1999) posveča veliko pozornosti povezavi branja in ustvarjanja. Desna polovica možganov namreč uravnava levo stran telesa (domišljija, neverbalno izražanje), desno stran telesa pa uravnava leva možganska hemisfera, ki omogoča verbalno izražanje. Poudarja pomen igre, »kjer otroci med seboj skupaj nekaj počnejo in so aktivno vključeni v proces, ki je za vse prijetno in zabavno doživetje, ob njem pa se vsi sodelujoči igranje učijo«. Pri poustvarjanju je pomembna tudi simbolična igra, saj si »z igro in druženjem otroci razvijajo socialne oblike vedenja, kar pomeni, da na socialno sprejemljiv način izražajo svoje želje in sodelujejo z drugimi«. Na spletni strani Nacionalnega inštituta za javno zdravje Tina

Pomembno je, da odrasli otrokom berejo kakovostna besedila, saj to otroke sprosti in jim da občutek varnosti; vse to pozitivno vpliva na njihov celosti razvoj.

Če bodo odrasli pri otrocih že od zgodnjega otroštva spodbujali interes za branje in pozitiven odnos do knjige, bodo poskrbeli, da se bodo otroci razvili v zavzete bralce.

Bregant opisuje pomen igre za otrokov razvoj. Poudarja, da otroci med igro uporabljajo domišljijo, ustvarjajo in raziskujejo svet okoli sebe, preigravajo vloge odraslih, ki jim še niso kos v resničnem življenju in vstopajo v dejavnost z drugimi ljudmi. Otroci se v skupinski igri učijo dela v skupini, pogajanja, reševanja sporov in postavljanja zase.

INTERESNA DEJAVNOST »BEREMO IN USTVARJAMO«

Tudi sama menim, da je treba s spodbujanjem veselja do branja začeti že v zgodnjem otroštvu. Najprej starši doma z malčki, v šoli pa imamo veliko vlogo prav učitelji. Z namenom, da bi otrokom približala svet besed, domišljije, spodbujala interes in motivacijo za branje, že nekaj let izvajam bralne urice v obliki interesne dejavnosti. Zadnja leta obiskujejo učenci interesno dejavnost »beremo in ustvarjamo«. Namenjena je učencem 1. in 2. razreda. Moj namen je bil in še vedno je, da otrokom berem pravljice, pesmice in potem iz teh prebranih besedil izhajam pri poustvarjanju. Tak način izvedbe se je izkazal kot zelo zanimiv in privlačen za otroke. Po navadi smo namenili dve zaporedni srečanju enemu besedilu. Vsako besedilo smo najprej prebrali, se o njem pogovorili, otroci so izražali svoje občutke, mnenja o dogajanju, si izmišljali nadaljevanja ..., pri naslednjem srečanju pa sem besedilo uporabila kot podlago za razne dejavnosti. V nadaljevanju bom predstavila nekaj dejavnosti, ki smo jih izvedli.

Izhodišče za prvo dejavnost je bila pravljica Zlati želod avtorice Katy Hudson. Drugo uro našega srečanja sem učencem pripravila »lov na skriti želod« kot izpeljanko lova na zaklad. Pripravila sem jim več vprašanj ali nalog, vsako pa so dobili v določenem delu naše šole. Prek nalog so tako spoznavali različne prostore na šoli, saj so jih namigi vodili iz prostora v prostor. Naloge so bile zastavljene zelo raznoliko – od tega, da so učenci poiskali naslov pravljice v kratkem opisu pravljice, iz premetank sestavili imena znanih književnih junakov, reševali uganke do raznih gibalnih nalog. Poleg tega so dejavnosti spodbujale tudi timsko sodelovanje med učenci – starejši učenci so pomagali mlajšim, manj izkušenim bralcem pri branju nalog in namigov, mlajši učenci pa so se na ta način povezali s starejšimi učenci in tudi pri kasnejših srečanjih radi sodelovali z njimi.

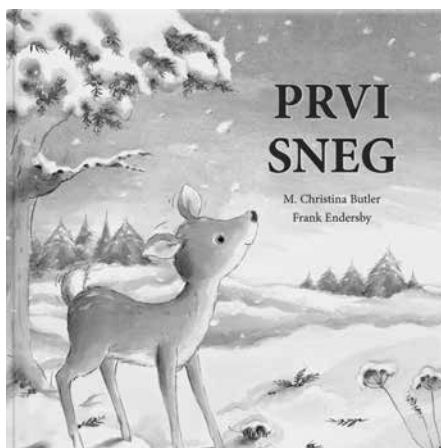
Otroci, ki obiskujejo interesno dejavnost »beremo in ustvarjamo«, zelo radi likovno ustvarjajo. To spoznanje mi je služilo kot izhodišče za povezavo več pravljič z likovnimi nalogami. Ob prebiranju pravljič Prvi sneg (avtorica je M. Christina Butler) ter personalizirane pravljice Matic in čudežni snežak smo izdelovali snežake, tako da smo belo tempero tiskali na barvno podlago. Nastali so zelo različni snežaki, vsak poseben in unikaten.

Pomladi smo spet likovno ustvarjali. Podlaga za novo nalogo nam je bila pravljica Antona Kringsa Metuljček Matic. Učenci so si izbrali različne tempera barve, jih poljubno

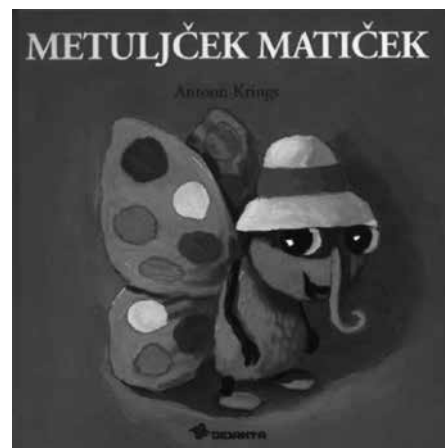
Otrok s simbolno igro razvija spoznavne sposobnosti, se uči načrtovanja, posnema svet in ljudi okoli sebe, uri domišljijo ter prevzema različne vloge. Poskuša se vživeti v drugega, se sporazumeva na različne načine in vadi govor v vsej svoji raznolikosti.

Slika 1: Naslovnica knjige *Zlati želod*

Slika 2: Naslovnica knjige *Prvi sneg*

Slika 3: Naslovnica knjige *Metuljček Matic*

Slika 4: Ustvarjanje s tempera barvami

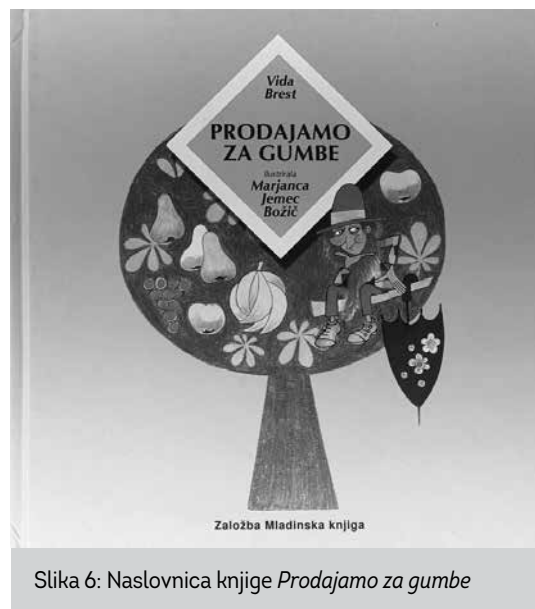
Slika 5: Nekaj dokončanih metuljev

polili po polovici risalnega lista, nato so risalni list prepognili in na drugo polovico odtisnili še mokro tempera barvo. List so razprli, in ko se je barva posušila, so si izrezali metulje, ki so jim dodali še tipalke iz kosmate žičke. Dokončani metulji so nato postali še plesni partnerji pri plesu ob klasični glasbi.

V naša srečanja smo vključili tudi simbolno igro, prek katere se

otroci učijo medsebojnih interakcij, reševanja problemov in sodelovanja. Tina Bregant na strani Nacionalnega inštituta za javno zdravje navaja, da otrok s simbolno igro razvija spoznavne sposobnosti, se uči načrtovanja, posnema svet in ljudi okoli sebe, uri domišljijo ter prevzema različne vloge. Poskuša se živeti v drugega, se sporazumeva na različne načine in vadi govor v vsej svoji raznolikosti. Podlaga za tako igro nam je bila pravljica Vide Brest *Prodajamo za gumbce*. Učenci so razred spremenili v veliko tržnico, si na mize pripravili stvari, ki jih bodo prodajali, ter pripravili denar, s katerim so plačevali – gumbce. V igri so

neizmerno uživali, se menjavali v vlogi kupcev in prodajalcev in ura je prehitro minila.

Slika 6: Naslovnica knjige *Prodajamo za gumbce*

V našo interesno dejavnost smo vpletli tudi naravoslovne vsebine. Za naravoslovno obarvano dejavnost sem izbrala pravljico Barbare Čeh Brežnik *Škratek Nace in sončnice*. Vsak od učencev je od doma prinesel cvetlični lonček, jaz pa sem priskrbela zemljo in semena sončnic. Učenci so v lončke posejali sončnice, nekaj vrečk semen smo posejali tudi v našo šolsko gredico, vsak učenec je dobil tudi dodatno vrečko semen, da si je lahko nato še doma posejal sončnice. Zdaj zalivamo zemljo, v katero smo posejali semena, in nestrpno čakamo, komu bo prvemu pokukala rastlinica iz zemlje.

Slika 7: Prodajamo za gumbje – simbolna igra

Kot zadnjo smo prebrali pravljico naše upokojene učiteljice Tatjane Štular Mravljica Sanja. Tatjana nas je tudi obiskala, tako da so imeli učenci priložnost v živo srečati enega od avtorjev prebranih besedil. Učenci so bili veseli in so ji postavili vrsto zelo zanimivih vprašanj. Povedala nam je, kje je dobila idejo za pravljico, kako je pravljica nastajala in kako je potekala izdelava in izdaja knjige z njeno pravljico. Presenetila nas je s pripovedovanjem pravljice o sreči. Za konec srečanja so se učenci spremenili v pisatelje in ilustratorje čisto svojih pravljič. Dobili so bele A4-liste in jih prepognili na pol. Liste smo speli s spenjačem. Nato so si najprej vzeli nekaj časa za razmislek, o čem bi njihova knjiga pripovedovala. Nato pa so začeli z risanjem in pisanjem pravljič. Njihovi izdelki so pokazali, da so vanje vložili veliko

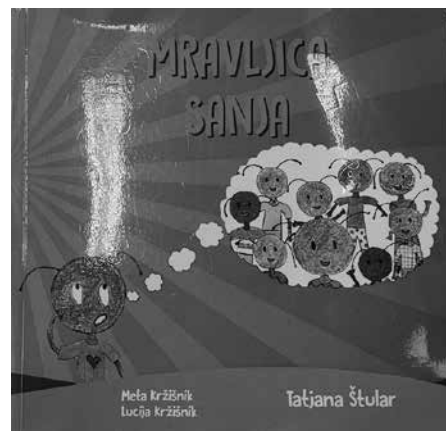
Slika 8: Naslovnica knjige Škratek Nace in sončnice

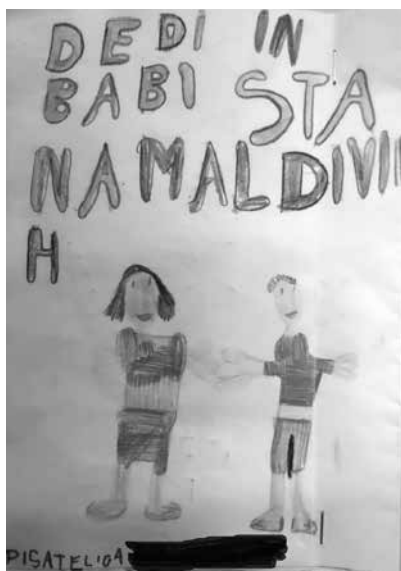
Slika 9: Sejanje sončnic

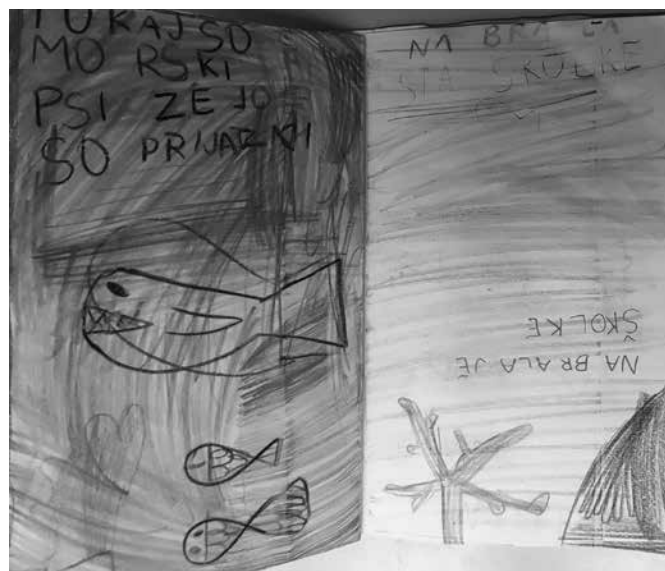
Slika 10: Obisk Tatjane Štular

Slika 11: Naslovnica knjige *Mravljica Sanja*

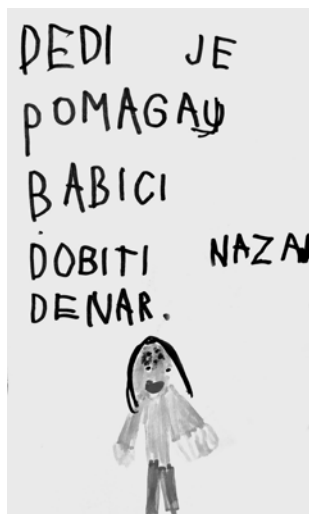
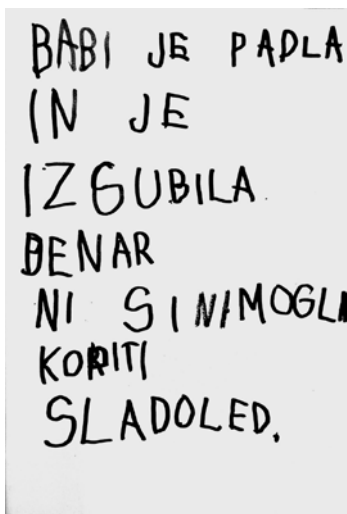
Slika 12: Naslovnica knjižice *Babi in deda sta na Maldivih*

Slika 13: Del notranjosti knjižice *Babi in deda sta na Maldivih*

Slika 14: Naslovnica knjižice *Sladoled*

Slike 15, 16 in 17: Del notranjosti knjižice *Sladoled*

truda, saj večina otrok še ni niti poznala vseh črk (kar se vidi v zapisu črk in besed), a jih to ni odvrnilo od ustvarjanja. Na končne izdelke so bili neizmerno ponosni.

SKLEP

Ob evalvaciji interesne dejavnosti so učenci povedali, da so radi hodili na naša srečanja in da jim je bil vsečak tak način dela. Na voljo smo imeli 18 ur, tako da smo v šolskem letu 2022/2023 s srečanja zaključili. Učenci (in tudi starši) so izrazili željo, da bi v naslednjem šolskem letu z interesno dejavnostjo nadaljevali. Menim, da je bil na ta način moj namen dosežen, saj se je že iz sprotne odzive otrok videlo, da ob poslu-

šanju pravljič, pesmic, ugank uživajo, kar se je kazalo tudi ob tedenskih obiskih knjižnice, ko so si radi izposojali nove knjige. Na zadnjem srečanju so izdelali svoje knjige. Bili so tako motivirani, da so mi še po zaključku interesne dejavnosti nosili svoje nove pravljič in jih z veseljem brali. Pri branju svojih pravljič so imeli tudi manj odpora do branja.

Berta Golob je leta 1999 poudarila pomen slikanic tako za otroke kot za odrasle. Pravi, da »je v resnici slikanica bisernina, je posoda za dragocene dragulje duha in srca. Hrani sporočilo za vsakega človeka, ne glede na njegovo starost in izobrazbo.« Naj imajo otroci na voljo čim več »bisernin« in naj jih ne izpodrinejo sodobne virtualne posode brez globine. ●

Viri in literatura

Bucik, Jamnik idr. (2003). *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja*. Mladinska knjiga.

Brest, V. (1976). *Prodajamo za gumbe*. Mladinska knjiga.

Butler, M. C. (2010). *Prvi sneg*. Učila International.

Čeh Brežnik, B. (2006). *Škratek Nace in sončnice*. Kmetijska založba.

Dolinšek - Bubnič, M. (1999). *Beri mi in se pogovarjaj z mano!*. Epta.

Hudson, K. (2020). *Zlati želod*. Hiša knjig.

Krings, A. (2003). *Metuljček Matiček*. Didakta.

Sarto, M. (2015). *Strategije motiviranja za branje: z izkušnjami slovenskih motivatoric in motivatorjev*. Malinc.

Štular, T. (2018). *Mravljica Sanja*. Les 3 plus.

<https://zdaj.net/otrok/predsolsti-otrok/pomen-igre-za-otrokov-razvoj/>

URŠKA ZIMIC, prof. razrednega pouka, zaposlena na Osnovni šoli Orehek Kranj
Naslov: Osnovna šola Orehek Kranj, Zasavska cesta 53a, 4000 Kranj
E-naslov: urska.zimic@osorehek.si

Bralna motivacija učencev predmetne stopnje na Osnovni šoli Frana Albrehta Kamnik

Reading Motivation of Sixth- to Ninth-Grade Students at Fran Albreht Kamnik Primary School

UDK 028.5-053.5

Nataša Logar Andič

Ključne besede:

pismenost, bralna pismenost, bralna motivacija, osnovna šola

Izvleček

Februarja 2023 smo na naši šoli izvedli anketo o bralni motivaciji učencev predmetne stopnje. Osredotočili smo se le na predmetno stopnjo, saj vemo, da je na razredni stopnji težav z bralno motivacijo bistveno manj. Želeli smo dobiti informacijo o tem, kaj se dogaja z bralno motivacijo po vertikali, torej od 6. do 9. razreda. Anketni vprašalnik je bil razdeljen med naključno izbrane oddelke na predmetni stopnji, vzorec pa je zajemal 91 anketirancev. Rezultati so pokazali, da bralna motivacija s starostjo resnično upada, saj se delež tistih, ki zelo radi berejo, s starostjo drastično manjša, s starostjo pa se tudi zvišuje delež tistih, ki berejo, samo če je nujno. Anketa je pokazala tudi, da se bralna motivacija razlikuje glede na spol anketiranih. Raziskava je pomembna za šolski prostor, saj nam podaja neko sliko bralne motivacije med učenci in učenkami na predmetni stopnji in hkrati odpira mnogo vprašanj glede samega motiviranja mladih za branje. Tako knjižničarji kot učitelji se trudijo na najrazličnejše načine, da bi pri mladih povečali bralno motivacijo, da bi jih spodbudili k branju in obisku knjižnice, in ta raziskava podaja nekaj pomembnih informacij, kako lahko to tudi dosežejo.

Keywords:

literacy, reading literacy, reading motivation, primary school

Abstract

In February 2023, we conducted a survey at our school on reading motivation among sixth- to ninth-grade students. We only focused on that group because we know that there are significantly fewer problems with reading motivation among younger students. We wanted to obtain information about what is happening with reading motivation vertically, i.e., from the 6th to 9th grade. The survey questionnaire was distributed among randomly selected classes and the sample consisted of 91 respondents. The results showed that reading motivation really declines with age, as the share of those who like to read a lot decreases with age, while the share of those who read only if necessary increases with age. The survey also showed that reading motivation differs depending on the gender of the respondents. The research is important for the school environment as it gives us a picture of reading motivation among older male and female students and, at the same time, opens up many questions regarding their motivation to read more. Both librarians and teachers are working in a variety of ways to increase the reading motivation of students, to encourage them to read more and visit the library, and this research provides some important information on how they can achieve this.

Motivacijo strokovnjaki pojmujejo kot neločljivi del celotne učinkovitosti bralca ter jo najtesneje povezujejo z razvojem pismenosti.

Notranje motivirano vedenje izhaja iz posameznikovega interesa in ne potrebuje nobene nagrade, razen spontane izkušnje posameznika, povezane z njegovim interesom in s tem z užitek ob branju.

UVOD

Knjižničarji na osnovnih šolah veliko pozornosti namenimo spodbujanju bralne motivacije med učenci. Lahko bi rekli, da je to ena naših ključnih nalog. Na najrazličnejše načine se trudimo, da bi mlade privabili v knjižnico, jih motivirali za branje, vendar imamo včasih občutek, da ves naš trud obrodi le malo sadov, predvsem na predmetni stopnji.

Tudi na naši šoli opažamo, da veselje do branja z leti upada, zato smo se odločili med učenci predmetne stopnje izvesti anketo na temo bralne motivacije, saj je le-ta eno ključnih vprašanj, s katerimi se knjižničarji ukvarjajo v šolskih knjižnicah, učitelji v svojih razredih, strokovnjaki na različnih področjih pa na ravni države.

Strokovnjaki, ki se ukvarjajo s preučevanjem otrokovega branja, so že pred časom ugotovili, da so za branje potrebni trud, vztrajanje in želja, vse to pa je povezano z motivacijo. Domače in tuje raziskave pismenosti kažejo na to, da je glavni problem pismenosti prav v pomanjkanju motivacije za branje.

Kako torej učence pripraviti do tega, da bi več brali, kako jih navdušiti za branje tako leposlovnih kot poučnih knjig, kako jih pripraviti za branje za učenje, kako jih motivirati, da bodo z veseljem posegali po knjigah, kaj jih ovira, da tega ne naredijo? Zakaj bralna motivacija pri starejših učencih tako zelo upade? Kakšni so razlogi za ta pojav? Na vsa ta in še mnoga druga vprašanja poskušajo strokovnjaki z vsega sveta odgovoriti že dalj časa. Odgovori so zelo raznoliki, vsi pa se strinjajo, da je treba razvijati otrokovo motivacijo za branje že v zgodnjem otroštvu, ko otrok sam še niti ne zna brati.

BRALNA MOTIVACIJA

Bucik (2006) pravi, da je motivacija za branje ključna sestavina pismenosti in kot taka poleg interesa za branje ter pozitivnega odnosa do branja eden izmed najpomembnejših ciljev vzgoje in izobraževanja. Motivacijo strokovnjaki pojmujejo kot neločljivi del celotne učinkovitosti bralca ter jo najtesneje povezujejo z razvojem pismenosti.

Danes bralno motivacijo pojmujejo kot »nadenomenko za različne motivacijske dejavnike, ki spodbujajo človeka k branju, dajejo bralnemu procesu smisel in tako pomagajo posamezniku, da vztraja do cilja in si želi bralno izkušnjo še ponoviti (ponovno doživeti)« (Pečjak, Građišar, 2002, str. 51).

NOTRANJA MOTIVACIJA

Bralno motivacijo delimo na notranjo in zunanjo bralno motivacijo. Kot pravi Bucik (2003), se notranja motivacija nanaša na posameznikovo notranjo željo in zavzetost v neki aktivnosti ne glede na to, ali ima aktivnost zunanjo vrednoto. Notranje motiviran otrok bo tako sam izbral knjige in jih bral v svojem prostem času v šoli ali doma. Tak otrok pogosto izgubi občutek za čas, ker je tako zatopljen v branje. »Notranje motivirano vedenje izhaja iz posameznikovega interesa in ne potrebuje nobene nagrade, razen spontane izkušnje posameznika, povezane z njegovim interesom in s tem z užitek ob branju. Notranja motivacija vznikne zaradi osebnih interesov in lastnih izkušenj, ki jih posameznik razvije v razloge za branje.« (Bucik, 2003, str. 112) Pri notranji motivaciji so cilji dolgoročnejši, notranja motivacija vodi k vseživljenjskemu branju ter prispeva k večji bralni in učni uspešnosti.

ZUNANJA MOTIVACIJA

Vir zunanje motivacije izvira predvsem iz okolja, iz katerega posameznik izhaja. Spodbujajo jo zunanji dejavniki, kot sta na primer pohvala ali nagrada. Kot pravi Bucik (2003), se zunanja motivacija nanaša na situacijo, ko se posameznik udelejuje v aktivnosti zaradi zunanje spodbude. Otroka, ki bere, da bi dobil točke ali zlate zvezdice, motivira spodbuda, ki mu jo je dala učiteljica. Priznanje, želja, ustreči odraslim, in dobivanje dobrih ocen so tipični primeri zunanje motivacije. Bralna aktivnost po doseženem cilju po navadi usahne. Pri zunanji motivaciji so cilji kratkoročnejši, kar vodi v manjšo bralno in učno učinkovitost, redkejšo branje in branje le v času izobraževanja.

»Nešteti strokovnjaki ugotavljajo, da so ob vstopu v šolo učenci večinoma motivirani tako za branje kot za učenje in se želijo čim prej

Pri zunanji motivaciji so cilji kratkoročnejši, kar vodi v manjšo bralno in učno učinkovitost, redkejša branja in izobraževanja.

naučiti samostojno brati. Na prehodu iz nižje v višjo stopnjo osnovne šole pa se motivacija za branje znatno zmanjša /.../. Na višji stopnji osnovne šole se navadno zmanjša storilnostna motivacija za učenje pri vseh predmetih in učnih dejavnostih, s tem pa tudi za branje.« (Pečjak et al., 2006, str. 23)

Po mnenju strokovnjakov so razlogi za zmanjšane bralne motivacije z leti šolanja, ki so povezani z delovanjem šolskega sistema, naslednji:

- z leti šolanja se v šoli vedno manj bere,
- poučevanju branja se z leti šolanja namenja manj časa,
- učitelji višjih razredov osnovne šole in srednje šole niso dovolj usposobljeni za poučevanje branja,
- šole namenjajo premalo denarja za knjige, ki bi omogočile večji izbor,
- razredi so večji,
- večji poudarek je na disciplini,
- manj je stikov med učenci in učitelji,
- manj je možnosti učencev za izbiro in odločanje pri branju,
- poudarek je na zunanji motivaciji in ocenah,
- preveč je frontalnega pouka.

Prav tako pa strokovnjaki opažajo, da interes z leti šolanja bolj upada pri dečkih kot pri deklicah. Dekleta so bolj kompetentna za branje in imajo na splošno pozitivnejša stališča do branja kot fantje.

ANKETA

Anketo so reševali učenci in učenke na predmetni stopnji. Iz vsakega razreda (6.–9. razred) smo naključno izžrebali en oddelek. Anketo je izpolnilo 91 učencev – 43 deklet in 48 fantov. Anketo smo oblikovali na spletni strani <https://1ka.arnes.si/>, učenci pa so jo izpolnili na tabličnih računalnikih pri

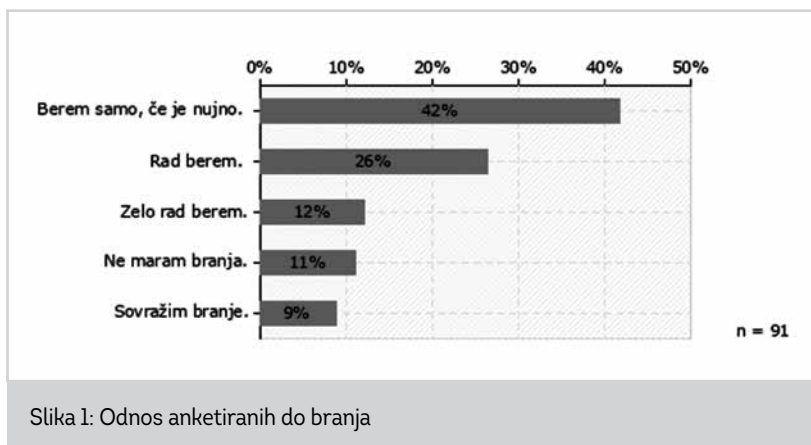
urah slovenščine. Vprašanja, ki so nas zanimala, so bila:

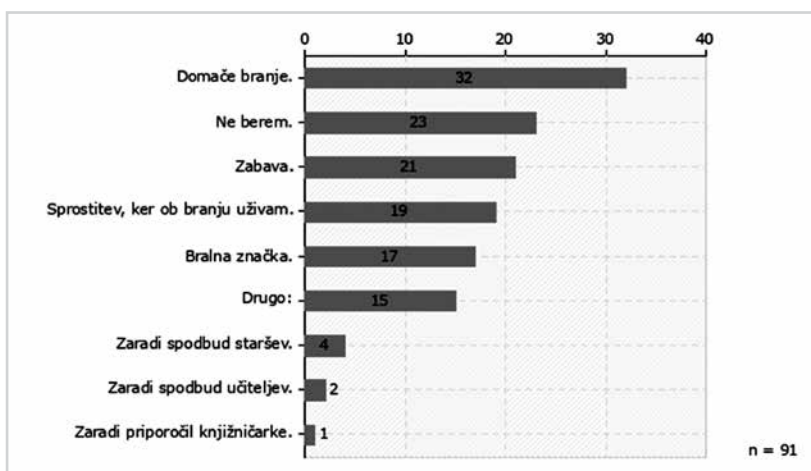
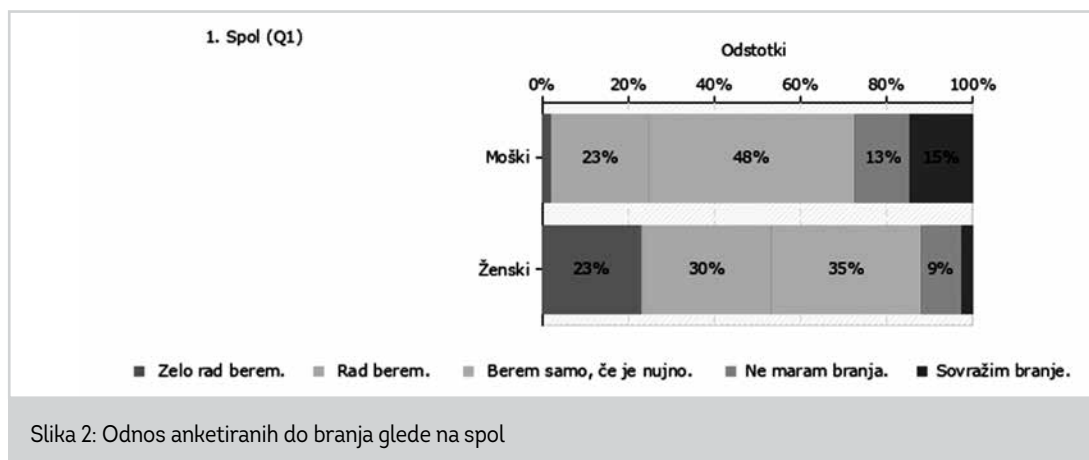
1. Kakšen je odnos učencev do branja?
2. Kako pogosto berejo knjige, ki niso povezane s šolo?
3. Kakšni so razlogi, da v prostem času berejo?
4. Katero vrsto gradiva najraje berejo?
5. Katere vrste knjig najraje berejo?
6. Kdo najbolj vpliva na njihov izbor knjige?
7. Ali knjigo vedno preberejo do konca?
8. Kakšen je razlog, da knjige ne preberejo do konca?
9. Kako bi jih knjižničarka ali učitelji spodbudili k branju?
10. Kako pogosto berejo njihovi starši?
11. Koliko knjig so prebrali v zadnjem mesecu?
12. Katera je njihova najljubša knjiga?

REZULTATI

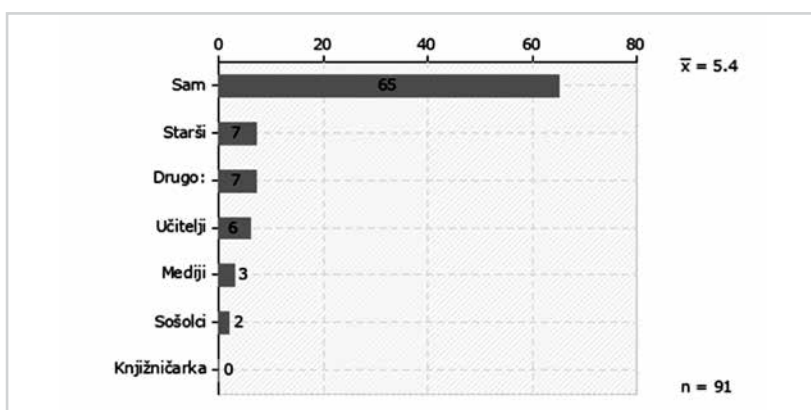
Rezultati so pokazali tisto, kar knjižničarji, učitelji ter drugi strokovnjaki opažamo na dnevni ravni – z leti motivacija za branje upada, čim starejši so učenci, tem manj berejo, berejo le, če je nujno, pa še to samo občasno, branje v prostem času za zabavo ali sprostitev pa je zaznati tako rekoč le pri dekletih.

To lahko morda povežemo s tem, da imajo mladi v svojem prostem času veliko drugih obveznosti in za branje posledično velikokrat zmanjka časa. Glede na spol se je pokazalo, da dekleta berejo raje in pogosteje kot fantje, kar je na naši šoli zelo lepo vidno tudi v praksi. V

Slika 3: Razlogi za branje v prostem času

Slika 4: Vpliv na izbor knjige

svojem prostem času fantje največkrat berejo le knjige za domače branje, dekleta pa večkrat posegajo po knjigah tudi za sprostitev in zabavo.

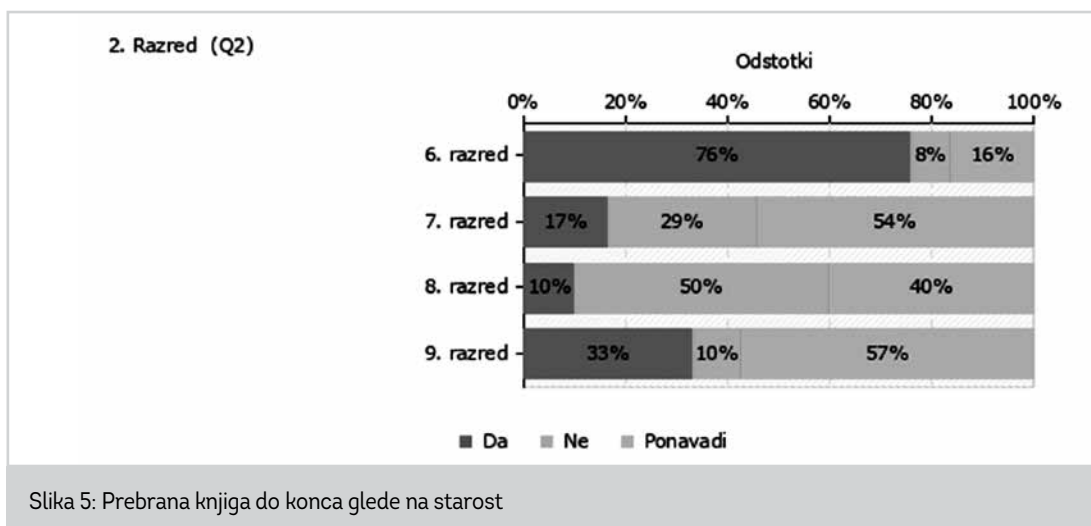
Raziskava je podala tudi zanimivo ugotovitev, in sicer da zaradi spodbud učiteljev ali knjiž-

ničarke bere več zelo malo število učencev in učenk, saj na izbiro knjige največkrat vplivajo sami, sledi pa vpliv staršev. Podatek je zanimiv, saj vemo, kako pomemben je zgled staršev, tako da bi bilo dobro, da bi se v prihodnosti s tem vprašanjem več ukvarjali tako v knjižnici kot v aktivih učiteljev ter razmislili, kako bi lahko, poleg bralne značke za starše, še spodbudili starše, da bi brali več, tako pa bi posredno morda spodbudili tudi mlade, da bi večkrat posegli po knjigah.

V nadaljevanju ankete so rezultati pokazali še, da učenci in učenke najraje berejo leposlovne knjige, zanimanje za poučne knjige in revije pa z leti upada. Najraje berejo pustolovske knjige, sledijo jim zabavne zgodbe, kriminalke, stripi, mladinske knjige, grozljivke, ljubezenske zgodbe, znanstvena fantastika, zgodovinske knjige, na zadnjem mestu pa je pristala poezija. Na vprašanje, ali učenci in učenke knjigo vedno preberejo do konca, večjih razlik med spoloma ni bilo zaznati, velike razlike pa so bile glede na starost. V 6. razredu učenci in učenke v veliki večini preberejo knjigo do konca, medtem ko ta odstotek drastično pade v 7., 8. in 9. razredu.

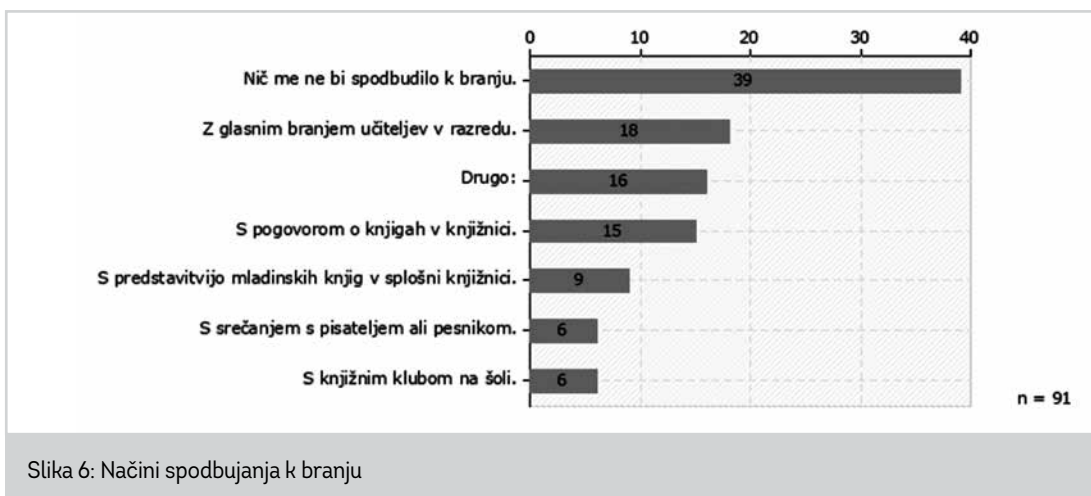
Kot razlog navajajo, da jim knjiga ni bila dovolj zanimiva. Rezultat ni presenetljiv, glede na to, da vemo, da v večini primerov na izbor knjige vplivajo učenci sami, ki pa niso strokovnjaki za izbor kakovostnih mladinskih knjig. Ker učenci manj pogosto zahajajo v knjižnico, kjer jim knjižničarji lahko ponudimo kakovostno branje, primerno njihovi starosti, tako večkrat posegajo po knjigah, ki zanje niso primerne, in jih posledično ne preberejo do konca, ljubezen

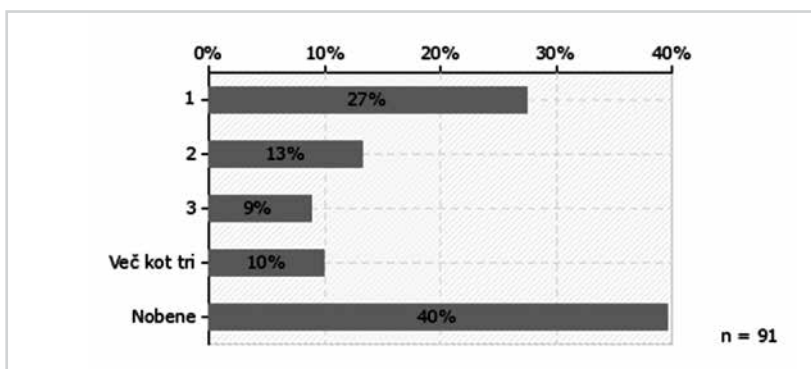
Rezultati so pokazali, da v zadnjem mesecu učenke in učenci, v največjem deležu, niso prebrali niti ene knjige, kar je zaskrbljujoče.

do branja pa se tako posledično tudi zmanjšuje. Na vprašanje, kako bi jih knjižničar ali učitelj spodbudil k branju, je večina učencev in učenk odgovorila, da jih ne bi nič spodbudilo k branju, sledili so odgovori: Z glasnim branjem učiteljev v razredu, S pogovorom o knjigah v knjižnici, S predstavitvijo mladinskih knjig v splošni knjižnici, S srečanjem s pisateljem ali pesnikom, na zadnjem mestu pa je pristal odgovor S knjižnim klubom na šoli. Glede na spol pri tem vprašanju ni bilo velikega odstopanja, več odstopanja je bilo pri starosti učenk in učencev, saj zanimanje za promocijo branja z leti močno upada. Dobljeni podatki so vseeno zelo dragoceni, saj lahko glede na njih v prihodnosti drugače zastavimo samo promocijo zanimivih knjig, tako v knjižnici kot v razredih, če upoštevamo dobljene podatke, ki se nanašajo na spol in starost učenk in učencev.

Glede na to, da vemo, da so starši velik zgled svojim otrokom, nas je pri naslednjem vprašanju zanimalo, ali se to vidi tudi pri branju. Ali je tudi na naši šoli vidna povezava med tem, koliko doma berejo starši in koliko posledično berejo učenci in učenke? Rezultati so pokazali, da vsakodnevno branje staršev z leti upada. Čim starejši so, tem manj berejo, in to velja tako za starše kot za učenke in učence. Da so starši pomemben člen v motivaciji za branje, je že znano, z anketo pa smo to tudi do neke mere potrdili. Seveda bi bilo treba za bolj verodostojne podatke izvesti obširnejšo anketo na to temo. In spet se vračamo k vprašanju, kako starše spodbuditi, da bi brali več, da bodo posledično njihovi otroci brali več. Naše predzadnje vprašanje se je nanašalo na število knjig, ki so jih prebrali v zadnjem mesecu. Rezultati so pokazali, da v zadnjem mesecu

Slika 7: Število prebranih knjig

učenke in učenci, v največjem deležu, niso prebrali niti ene knjige, kar je zaskrbljujoče.

Zopet se je pokazalo tudi, da so učenke boljše bralke od učencev, saj rezultati kažejo, da berejo več. Prav tako se je pokazalo, kako bralna motivacija z leti resnično upada, saj učenci in učenke z leti berejo vedno manj knjig. Naše zadnje vprašanje pa se je nanašalo na njihovo najljubšo knjigo. Največ učenk in učencev je odgovorilo, da nima najljubše knjige, kar ni presenetljiv podatek, glede na to da ne berejo veliko, na drugem mestu pa je z največ glasovi slavila zbirka knjig Harry Potter.

SKLEP

Domače in tuje raziskave kažejo, da bralna motivacija med učenci s starostjo upada in da je predvsem na predmetni stopnji ta upad še

posebej izrazit. To smo dokazali tudi z našo raziskavo, saj so rezultati pokazali upad bralne motivacije med učenkami in učenci predmetne stopnje.

Razlogi, zakaj na predmetni stopnji bralna motivacija upada, so različni – od tega, da imajo učenci vedno več obveznega branja za šolo, več učnih predmetov, da nimajo več tako tesnega stika z učitelji, da imajo manj možnosti za izbiro branja, da je branje povezano predvsem z zunanjo motivacijo – s pridobivanjem ocen, da imajo mladi vedno več zunajšolskih dejavnosti, do tega, da je uporaba družbenih omrežij preplavila življenje mladih itd. Posledično seveda motivacija za branje na predmetni stopnji drastično upada.

Spoznanja, pridobljena z raziskavo, bomo s pridom uporabljali pri svojem delu. Učitelje predmetne stopnje bomo spodbujali, da v razredu učencem čim večkrat berejo, učiteljem slovenskega jezika bomo priporočili, da učencem dajo večjo izbiro knjig za domače branje, na šoli bomo organizirali bralni klub še za starše in učitelje, učence bomo večkrat odpeljali v splošno knjižnico na predstavitev zanimivih mladinskih knjig, v šolski knjižnici pa bomo pogosteje prirejali bralne čajanke, učencem in učenkam glasno brali iz knjig, jih večkrat povabili v knjižnico na predstavitev novih knjig ter pri nabavi novih knjig upoštevali tudi rezultate naše ankete. ●

Viri

- Bucik, N. (2003). Motivacija za branje. V M. Blatnik - Mohar (Ur.), *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja* (str. 112–118). Mladinska knjiga.
- Bucik, N. (2006). Spodbujanje motivacije za branje. *Šolska knjižnica*, 16(2), str. 63–72.

- Pečjak, S., Gradišar, A. (2002). *Bralne učne strategije*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Pečjak, S., Bucik, N., Gradišar, A. in Peklaj, C. (2006). *Bralna motivacija v šoli: merjenje in razvijanje*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

NATAŠA LOGAR ANDIČ, uni. dipl. italijanistka in bibliotekarka, zaposlena na Osnovni šoli Frana Albrehta Kamnik
 Naslov: Osnova šola Frana Albrehta Kamnik, Šolska ulica 1, 1241 Kamnik
 E-naslov: natasa.logar-andic@os-fa.si

Kako učence in učitelje povabiti k branju in v knjižnico?

How to Attract Pupils and Teachers to Read and to Visit the Library?

Tadeja Česen Šink

Izvleček

O branju, motiviranju za branje in delovanju šolskih knjižnic obstaja veliko zapisov. Avtorica je bila po menjavi delovnega mesta, na katerem je bila več kot 16 let, postavljena pred nove izzive kot nova knjižničarka na šoli. V prispevku predstavlja, kako se je tega lotila. V šolsko knjižnico je želela privabiti oz. povabiti učence in učitelje, zato je zanje pripravila nekaj bralnomotivacijskih dejavnosti. Ker sta zanimanje za omenjene dejavnosti pokazali tudi dve učiteljici slovenščine, ju je povabila k sodelovanju in po dveh letih delujejo že kot prava uigrana ekipa. Skupaj so oblikovale letni načrt mesečnih dejavnosti, ki ga med drugim tudi predstavi v prispevku.

Ključne besede:

branje, motivacija, bralnomotivacijske dejavnosti, medpredmetno povezovanje

Keywords:

reading, motivation, reading motivation activities, cross-curricular integration

UDK 027.8:659.44

Abstract

There are many texts discussing reading, the motivation to read, and the work of school libraries. After leaving her job of 16 years to become the new school librarian, the author was faced with new challenges. In the article she shows how she tackled these challenges. She wanted to attract or invite pupils and teachers to the school library, so she prepared a few reading motivation activities for them. As two teachers of Slovene language showed an interest in these activities, she invited them to collaborate with her, and now, two years later, they make a good team. Together, they have prepared an annual plan of monthly activities, which is also presented in the article.

UVOD

O tem, da je branje pomembno, je napisanega že zelo veliko, zato v uvodu na kratko poudarimo le glavne pojme, ki so povezani z bralno pismenostjo in motiviranjem za branje. V nadaljevanju pa bodo predstavljeni prvi koraki navezovanja stikov z učitelji in učenci, nekaj primerov medpredmetnega povezovanja, dejavnosti motiviranja za branje in letni načrt teh dejavnosti na šoli.

O BRANJU, BRALNI PISMENOSTI IN MOTIVACIJI ZA BRANJE

Vemo, da gre v povezavi z branjem v šoli predvsem za vzgojno-izobraževalni pomen, v življenju pa branje predstavlja osnovno orodje oziroma sredstvo za delovanje. V šoli si v zgodnjem obdobju prizadevamo predvsem za to, da branje postane avtomatizirano, to pomeni, da besedilo preberemo brez dodatnega napora (Kordigel, 1992). Cilji, ki jih v šoli zasledujemo v nadaljevanju, so povezani s širšim pojmom, kot je bralna pismenost, ki poleg tekočnosti branja vključuje tudi razumevanje prebranega in uporabo pridobljenih informacij (Pečjak in Gradišar, 2012). Glede na priročnik Bralna pismenost, ki je nastal v okviru projekta Objem v organizaciji Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, je bralna pismenost »stalno razvijajoča se zmožnost posameznika/posameznice za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega, pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje ter druge gradnike bralne pismenosti. Kot taka je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za samouresničevanje posameznika ter uspešno (so)delovanje v družbi.« (Bralna pismenost, 2022)

Velika poplava informacij, pisni in spletni viri nam nudijo ogromno možnosti za branje in učenje, vendar brez interesa za branje oz. motiviranosti za branje ne gre. Kot pravi Nataša Bucik v priročniku za spodbujanje družinske pismenosti Branje za znanje in branje za zabavo (Branje za znanje in branje za zabavo, 2009), so »strokovnjaki, ki se ukvarjajo s proučevanjem otrokovega branja, že pred

časom ugotovili, da je za branje potreben tudi trud, vztrajanje in želja, kar jih je pripeljalo k vprašanju motivacije«. Sonja Pečjak in Ana Gradišar (2012) sta oblikovali definicijo bralne motivacije, ki jo »pojmuje kot nadpomenko za različne motivacijske dejavnike, ki spodbujajo človeka k branju, dajejo bralnemu procesu smisel in pomagajo posamezniku, da vztraja do cilja in si želi bralno izkušnjo še ponoviti (ponovno doživeti)«. Prav razvijanje in spodbujanje bralne motivacije je eden izmed pomembnih ciljev šolskih knjižničarjev in učiteljev. Poleg vseh navedenih formalnih ciljev je »neformalna« želja učiteljev in knjižničarjev ta, da bi otroci našli čas tudi za prostočasno branje, v katerem bi uživali. Da bi to dosegli, smo želeli na šoli učencem ponuditi nekaj dejavnosti, s katerimi bi jih navdušili za branje, tudi kot prostočasno dejavnost. Dejavnosti so načrtovane tako, da posredno motivirajo za branje, saj so npr. orodje za pridobivanje informacij, ki nam pomagajo rešiti zabavni kviz, poiskati skrito geslo, ki nam odpre škatlo, zaprto s ključavnicco, ogled filma pa nas povabi k branju knjige in obratno ipd. Na šoli smo želeli učence spodbuditi k branju na prav te »neprisiljene« načine. Nekatere od teh dejavnosti predstavljamo v nadaljevanju.

Še prej pa na kratko o prvih korakih, ki sem se jih lotila, ko sem po šestnajstih letih zamenjala službo oziroma iz ene šolske knjižnice prišla v drugo, in o stanju v novi šolski knjižnici, za katero sem želela, da postane poleg prostora za branje in iskanje informacij tudi prostor druženja.

PRVI KORAKI

Na »novo« šolo sem prišla v zadnjem tednu avgusta 2021, torej pred začetkom novega šolskega leta. S knjižničarko, ki je odhajala v pokoj, sva opravili primopredajo dela. Ker je moja praksa v šolski knjižnici do takrat štela že 16 let, sva si lahko zelo hitro izmenjali vse pomembne informacije v povezavi s strokovnim bibliotekarskim delom. Delo šolskega knjižničarja poznam, prav zato sva lahko pregledali in si izmenjali tudi veliko podrobnosti in dobrih praks.

Bralna pismenost je stalno razvijajoča se zmožnost posameznika za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij.

Eden izmed pomembnih ciljev šolskih knjižničarjev in učiteljev je razvijanje in spodbujanje bralne motivacije.

Ker so v tistem tednu učitelji delo načrtovali na sestankih strokovnih aktivov, sem se z vodji aktivov dogovorila za obisk in se jim pridružila. Namen mojega obiska je bil povezan z načrtovanjem ur knjižničnega informacijskega znanja (KIZ). V nadaljevanju podrobneje o tem.

V naslednjem koraku sem poklicala v splošno knjižnico, glavno enoto v Kranju, v povezavi s projektom Rastem s knjigo za sedmošolce. Knjižničarju, ki vodi projekt, sem povedala, da sem prevzela delo v šolski knjižnici, in se dogovorila za obisk v mesecu oktobru. Ker ima splošna knjižnica iz Kranja tudi krajevno knjižnico, ki je blizu naše šole, sem se predstavila tudi tamkajšnji knjižničarki. Dogovorili sva se za sestanek, na katerem mi je predstavila, kako sta sodelovali z mojo predhodnico. Z idejami sem se strinjala, dodala še nekaj svojih in tako je bil v mozaik dodan še en kamenček. O tem, kako sodelujemo, pa v nadaljevanju.

Ker sta dve učiteljici slovenščine hitro opazili moje aktivnosti in željo po sodelovanju, sta mi predstavili nekaj idej v povezavi z motiviranjem za branje. Seveda sem bila takoj za »akcijo«. Kako spodbujamo naše učence in tudi učitelje k branju, pa v nadaljevanju.

Vsi ti koraki so vsak po svoje tlakovali mojo pot med učence in učitelje.

KAKO SMO NAČRTOVALI MEDPREDMETNE POVEZAVE (KIZ)

Kot rečeno, sem zadnji teden pred začetkom pouka izkoristila za srečanje z učitelji na sestankih strokovnih aktivov. Namen srečanja je bilo sodelovanje s knjižnico. Najprej sem obiskala vse aktive razredne stopnje. Knjižničarka pred menoj je z učitelji lepo sodelovala, zato smo pregledali teme, ki so bile že do takrat povezane s knjižnico. Predlagala sem, da večino obdržimo, nekaj tem pa sem ponudila na novo. Zelo sem bila zadovoljna, ker smo se zelo hitro uskladili, in načrt sodelovanja za razredno stopnjo je bil pripravljen. Potem sem obiskala še družboslovni in naravoslovni aktiv. Učitelji so predlagali, da bi sodelovala pri dnevih dejavnosti, in hitro smo dodali še teme povezane

s knjižnico. Naj predstavim samo nekaj primerov.

Z učiteljico tehnike in tehnologije sva se dogovorili za sodelovanje na tehniškem dnevu. Pregledali sva literaturo na temo umetnih snovi, glavne cilje in pojme, ki jih morajo učenci znati. Sestavili sva vprašanja, na katera učenci odgovarjajo v knjižnici v času tehniškega dne. Učencem pomagam pri iskanju po knjižnih virih, kako si pomagamo s kazali, in seveda opozorim na navajanje virov.

Z učiteljico zgodovine sva se dogovorili za uro, povezano s citati. Učenci v 6. razredu spoznavajo stare načine pisanja, med drugim tudi na glinene ploščice. Dejavnost poteka več ur, ena od njih tudi v knjižnici. Pripravim gradivo (leposlovje, stripe, poučne knjige), povezano z zgodovino. Učenci najprej spoznajo, kaj je citat in kako ga zapišemo. Omenimo nekaj znanih citatov kot npr. »Prišel, videl, zmagal«, Julij Cezar. Z učiteljico učencem pomagava pri iskanju citatov, ker se je izkazalo, da ni kar vsak stavek primeren, kot učenci sprva mislijo. Ko učenci izberejo vsak svoj citat, ga pravilno zapišejo v zvezek. V nadaljevanju oblikujejo ploščico iz das mase in nanjo s paličico zapišejo citat.

Tudi z učiteljico geografije sva hitro našli skupno pot. Že s prejšnjo knjižničarko sta sodelovali na podoben način, midve pa sva temu dodali še dodatno dejavnost. Učenci izdelujejo seminarsko nalogo, zato k temu spadajo pravila za navajanje virov in literature. Ob obisku knjižnice učencem predstavim pravila navajanja literature, učiteljica pa jim predstavi pravila za izdelavo naloge. Dejavnost, ki sva jo dodali, pa je naslednja: učenci morajo v času priprave naloge enkrat obiskati knjižnico. Cilj obiska je naučiti se navesti vire. V knjižnici zanje pripravim škatlo z gradivom na temo njihove seminarske naloge, ki pa ni za izposojajo. Učenci v knjigah poiščejo podatke za pet zanimivosti, ki jih bodo predstavili v nalogi. Podatke morajo zapisati na list in dodati navedbo virov. Ta zapis skupaj z vsakim učencem preverim in tako skupaj utrdimo navajanje virov.

To je le nekaj primerov medpredmetnih povezav na predmetni stopnji.

Menim, da sem našla ustrezno pot za prvi pristop do učiteljev na šoli, saj se je izkazalo,

da je to dobra osnova tudi za vsa druga sodelovanja. Ne trdim, da je to ena in edina pot, saj je dejstvo, da prav z vsakim učiteljem ne moremo sodelovati. Sodelovanje učiteljev s knjižničarko pred menoj je veliko pripomoglo k temu, da sama lahko nadaljujem s sodelovanjem, seveda pa je potrebna pozitivna naravnost in medsebojna »kemija« vpletenih.

SODELOVANJE S SPLOŠNO KNJIŽNICO

Kot že omenjeno, sem se povezala s splošno knjižnico v Kranju. V nadaljevanju predstavljam sodelovanje z njihovo krajevno enoto v Naklem. S knjižničarko sva se dogovorili, da bi z vsemi učenci razredne stopnje enkrat na leto obiskali enoto krajevnice knjižnice. Knjižnica je od matične šole oddaljena pet minut hoje, učenci obeh podružnic pa se do nje pripeljejo z avtobusom. S knjižničarko sva skupaj izbrali teme, vsaka izvede delček ure, že dve leti pa sva k sodelovanju povabili tudi dva gosta. Vsebine obiskov je naslednja: prvošolci spoznajo krajevno knjižnico, drugošolcem predstavimo njihov knjižnični red, tretješolcem predstavimo poučno gradivo, četrtošolci spoznajo posebnosti domače pokrajine v povezavi z Rokovnjači, petošolci pa življenje Rimljanov. Program je za četrtošolce in petošolce prav poseben. Četrtošolcem življenje rokovnjačev v knjižnici v delu ure predstavi član lokalnega društva Rokovnjači, ki je oblečen v njihova oblačila. Petošolcem življenje v rimskih časih predstavi arheologinja, ki pokaže tudi nekaj ostankov in najdb iz tistega časa. Učencem pokažemo tudi poučno gradivo, ki ga potem uporabijo za izdelavo plakatov.

Sodelovanje s splošno knjižnico se mi zdi zelo pomembno in ga ne razumem kot »konkurenco«, saj učence navajamo na uporabo vseh tipov knjižnice. Če v šolski knjižnici nimamo določenega gradiva, jih vedno usmerim v krajevno knjižnico, še prej pa skupaj z skupaj preverimo stanje gradiva v enotnem knjižničnem sistemu Cobiss.

NAŠE BRALNE AKCIJE

V prvih dneh pouka so prav vsi učenci obiskali knjižnico, saj so si prišli izposodit učbenike.

Septembra sem vsem razredom predstavila priporočilne sezname za domače branje in bralno značko. Vsi učenci predmetne stopnje so v okviru KIZ (medpredmetna povezava s slovenščino) obiskali šolsko knjižnico, kjer smo predstavili knjižnico, ponovili knjižnični bonton, pravila izposoje in postavitve gradiva, učenci so sami iskali knjige za domače branje, rešili učni list z načrtom, katere tri naslove bodo prebrali v tem letu (en naslov določi učiteljice), predstavili pa smo tudi knjižne predloge za Cankarjevo tekmovanje. Do konca oktobra smo prve medpredmetne povezave izvedli tudi z večino oddelkov razredne stopnje.

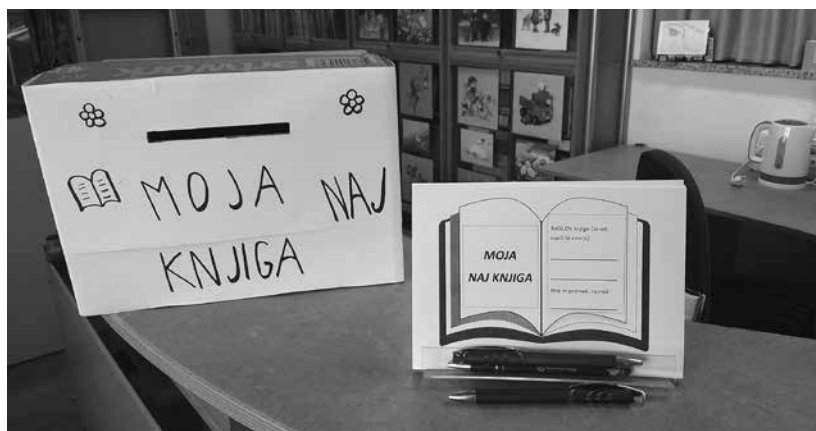
Nastopil pa je čas, ko sem želela, da se v knjižnici poleg vsega začne še kaj »dogajati«. Vse dejavnosti, ki jih predstavljam v nadaljevanju, se niso zgodile naenkrat, ampak sem jih dodajala postopoma. Naj povem še to, da je bila prioriteta naloga prvega leta (2021/2022) tudi prenos večine gradiva v sistem Cobiss. Nekaj gradiva, približno 3000 enot, je bilo že v sistemu, preostalih 10000 in vse enote učbeniškega sklada pa še ne. Med jesenskimi počitnicami sem pripravila načrt prenosa gradiva in pri tem sem si pomagala z načinom dela in izkušnjo, ki sem jo imela iz prejšnje šole. Kot dobra praksa se je izkazalo, da so pri opremljenosti gradiva z nalepkami pomagali učitelji. Vodstvu šole sem predstavila idejo, da se učiteljem pomoč upošteva pri doprinosu ur. Pozitivni učinki so bili obojestranski, in sicer sem sama ob tem spoznala celotno zbirko, tudi učitelji so videli, kaj vse imamo v knjižnici, hkrati so bili za pomoč »nagrajeni«, jaz pa sem tudi na ta način navezala stike z njimi.

PRIDI IN PRIPOROČI TER MOJA NAJ KNJIGA

Novembra sem učence povabila k prvi dejavnosti, ki sem jo nasloвила *pridi in priporoči*. Oblikovala sem manjša vabila oz. plakate, naj pridejo v knjižnico, kjer na listek napišejo naslov knjige, ki bi jo sošolcu priporočili v branje. Akcija je potekala teden dni in na koncu smo izžrebali nekaj praktičnih nagrad. Tako sem spoznala, kakšne knjige otroci radi berejo. Ker je bil odziv velik, sem se odločila, da bomo naslednji mesec (december) začeli z glasova-

Sodelovanje s splošno knjižnico se mi zdi zelo pomembno in ga ne razumem kot »konkurenco«, saj učence navajamo na uporabo vseh tipov knjižnice.

njem za najljubšo knjigo (*moja naj knjiga*). To dejavnost smo izvajali že pred leti na prejšnji šoli, ko je bil projekt še državni. Pripravila sem tri velike škatle in glasovnice. Učenci so prihajali in pridno glasovali tako na matični šoli kot tudi na obeh podružnicah, kjer sta za to skrbeli dve učiteljici.

Slika 1: Moja naj knjiga

Glasovanje je potekalo en teden v mesecu, mesečne rezultate smo objavili na spletni strani šole, konec maja pa združili vse glasove in razglasili naj knjigo leta. V prvem letu je bilo skupnih glasov okoli 600, lani smo presegli število 1000.

Maja sem pripravila velike plakate z rezultati prvih desetih naslovov in jih objavila na oglasnih deskah po šoli. Ko sem letne rezultate predstavila na jutranjem sestanku, sta učiteljici 4. razreda želeli, da bi rezultate posebej predstavili v njunih oddelkih. Zato sem izkoristila priložnost in predlagala, da bi bila to popotnica v počitniško branje za bodoče petošolce. Učenci obeh oddelkov 4. razreda na matični šoli so v knjižnico prišli sredi junija in naši rezultati so »postali« seznam počitniškega branja. Učiteljici sta o obisku v knjižnici takoj povedali še kolegicama s podružnic in seveda sem z veseljem obiskala tudi njih.

PRAVLJIČNA HIŠKA

Že knjižničarka pred menoj je december spremenila v pravljčni mesec, zato smo to dejavnost za učence razredne stopnje načrtovali tudi mi. Ker sem želela, da je to res nekaj

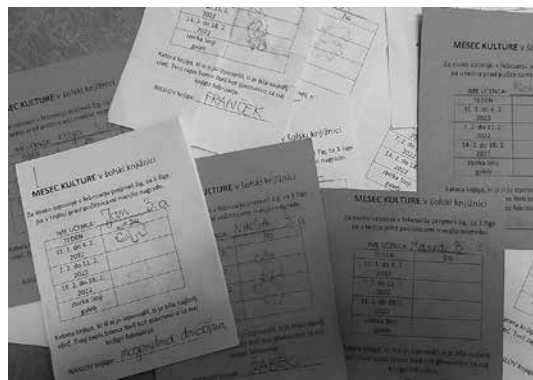
posebnega, sem se hišnikoma posvetovala, kako bi našo knjižnico spremenili v pravljčno hiško. Kotni del knjižnice smo ogradili z dveh strani in nastala je pravljčna hiška, v katero smo postavili sedežno garnituro in stole, tako da je v njej lahko sedelo 25 učencev. Seveda ni manjkala tudi božična smrečica iz knjig in lučke. Učenci so v knjižnico prišli zadnji teden pred počitnicami in prisluhnili praznični pravljici ter ustvarjali. Z učenci smo pisali praznične želje, izdelali voščilnico, pobarvali smrečico (pobarvanka), izdelali darilno škatlico, vanjo pa sem vsakemu učencu ob koncu vstavila bonbon.

Slika 2: Pravljčna hiška

MESEC KULTURE OZ. MESEC ŠOLSKIH KNJIŽNIC

Januarja in februarja sem se večinoma ukvarjala s prenosom gradiva v Cobiss. Kljub vsemu pa sem se odločila, da bomo februarja praznovali, in sicer sem našo dejavnost poimenovala *mesec kulture*. Začelo se je z razstavo ob kulturnem prazniku, potem sem za malo starej-

Slika 3: Mesec kulture

Sliki 4 in 5: Razstava Sinji galeb od A do Ž

Učenci so se najprej s pomočjo čarobnega napitka razdelili v štiri domove, potem so izdelali svojo čarovniško palico, se igrali bingo, tekmovali v lovljenju balonov, zmagovalni dom pa je prejel nagrado – čokoladni zlati zviz.

še učence pripravila razstavo knjig na temo praznika zaljubljenec, hkrati pa so učenci za vsak obisk knjižnice prejeli žig. Pripravila sem kartončke za zbiranje žigov, hkrati pa kartonček izkoristila tudi kot glasovnico za mojo naj knjigo. Za tri zbrane žige so učenci prejeli manjše presenečenje (kazalko).

Pridružili smo se tudi vseslovenskemu praznovanju 70-letnice zbirke Sinji galeb in učence povabili, da so od doma prinesli stare izdaje iz te zbirke, ki smo jih razstavili.

Naj povem, da smo v šolskem letu 2022/2023 na tak način oktobra praznovali mesec šolskih knjižnic. Prav tako so učenci zbirali žige, glasovali za naj knjigo, za tri zbrane žige pa prejeli šolski koledar, kazalko in svinčnik.

MOJA NAJ KNJIGA LETA KOT POVOD ZA DELAVNICO O HARRYJU POTTERJU

Marca in aprila sem ves čas namenila prenosu gradiva v Cobiss, in sicer najprej na eni, potem še na drugi podružnici, kamor sem iz matične šole vsak dan odhajala po 11. uri. Tam so me že »čakale« pridne roke dveh učiteljic podaljšanega bivanja, ki sta mi pomagali pri opremitvi knjig z nalepkami. Kot že rečeno, smo maja razglasili rezultate moje naj knjige leta. Učenci so največ glasov namenili knjigam iz zbirke Harry Potter, zato sta učiteljici slovenščine predlagali, da bi jim ponudili nekaj v povezavi s knjigami o Harryju. Ker sta vedeli, da poteka prenos gradiva v Cobiss, sta se ponudili, da izvedeta delavnico. Sama sem bila seveda zelo vesela njunega predloga oz. pomoči. Zato sem zbrala prijave učencev, bila seveda poleg kot

»tehnična« pomoč, onidve pa sta izvedli eno-urno delavnico, in sicer za učence od 4. do 6. razreda. Delavnico smo izvedli takoj po pouku. Učenci so se najprej s pomočjo čarobnega napitka razdelili v štiri domove, potem so izdelali svojo čarovniško palico, se igrali bingo, tekmovali v lovljenju balonov, zmagovalni dom pa je prejel nagrado – čokoladni zlati zviz. Knjižnica se je takrat spremenila v železniško postajo in peron št. 9 ¾, s katerega smo odpotovali na Bradavičarko. Delavnico smo za 50 učencev ponovili štirikrat.

Slika 6: Peron 9 ¾

PRVO ŠOLSKO LETO JE ZA NAMI

Marca smo učence
dvakrat povabili k
pisanju pesmi, akcijo
pa poimenovali
pesem za bonbon.

Tako se je zame zaključilo prvo šolsko leto na novi šoli. Uspelo mi je zaključiti prenos gradiva v Cobiss, izvedla sem nekaj dejavnosti, prek katerih smo učence posredno želeli motivirati za obisk knjižnice in branje. Pri delu nisem bila sama, saj sem veliko sodelovala z učitelji, izvedli smo več kot 100 ur medpredmetnih povezav. Ker sem s svojo pripravljenostjo pokazala, da si želim sodelovanja, smo skupaj z učiteljicama slovenščine izvedle prvo delavnico na temo Harryja Potterja. Za konec pa sem lahko naše skupno delo in dejavnosti v knjižnici na povabilo ravnatelja predstavila vsem učiteljem na zaključni konferenci. Sledilo je poletje in čas za novo načrtovanje.

NOVE DEJAVNOSTI IN PRIDOBITVE

V šolskem letu 2022/2023 smo se lahko razveselili novih sedalnih vreč v knjižnici na matični

Slika 7: Sedalne vreče v šolski knjižnici

šoli in tudi obeh podružnicah. Otroci so nad njimi navdušeni. Naj povem, da so nakup omogočili starši, in sicer iz sredstev šolskega sklada. Nikoli niso tako prazne, kot na sliki.

Prvo šolsko leto je dalo veliko zagona in motivacije za delo naprej. V nadaljevanju predstavljam dejavnosti, ki smo jih postopoma dodajali. Nekatere so enkratne, druge trajajo vse šolsko leto. Teh dejavnosti nisem oblikovala sama, ampak sta se mi pri tem pridružili učiteljici slovenščine. Skupaj smo oblikovale načrt mesečnih dejavnosti, ki je predstavljen na koncu prispevka.

VIKEND IZPOSOJA

Septembra smo začeli ob petkih v času rekreativnega odmora izvajati *vikend izposajo*. V času tega 20-minutnega odmora morajo vsi učenci ven, zato smo tudi knjižnico »prestavili« ven. V šolskem atriju, mimo katerega vodi pot na igrišče za šolo, postavimo mize z gradivom in prenosnim računalnikom ter čitalnikom. Gre za običajno izposajo, le da si knjige učenci izposodijo zunaj knjižnice. Seveda imajo na voljo le določen izbor knjig. Včasih je dan za novosti, včasih dan za stripe, včasih za pesniške zbirke, včasih poučno gradivo. Vikend izposajo smo izvajali v lepem vremenu, in sicer do oktobra, potem pa nadaljevali z njo še aprila in maja. Pred tem smo marca dvakrat učence povabili tudi k pisanju pesmi, akcijo pa poimenovali *pesem za bonbon*. Akcijo smo izvedli zunaj na mestu *vikend izposoje*. Kdor je na listu prinesel napisano pesem, je dobil bonbon. Učiteljici slovenščine sta naredili izbor pesmi in pripravili dva plakata za njuni učilnici.

Sliki 8 in 9: Vikend izposoja

PAKETKI PRESENEČENJA

Slike 10–12: Paketki presenečenja za izposajo za 6., 7., 1. in 2. razred

V šolskem letu 2021/2022 smo začeli pripravljati paketke presenečenja za izposajo. Vsak mesec pripravimo knjige za posamezni razred. Izbor knjig naredim sama. Pripravila sem po 15 knjig. Če je le mogoče, na ta način učencem izposodimo novosti, kolikor jih imamo. Učenci ne vedo, katero knjigo si bodo izposodili, saj so le-te zavite v darilni papir. Da lahko knjigo izposodim, zadaj na paket nalepim črtno kodo. Knjige so po navadi »zdržale na mizah« le dan, največ dva. Včasih so nekateri učenci

ob vračilu že pripeljali s seboj sošolca, ki si je knjigo izposodil za njimi.

KEKČEVO POPOLDNE

Januarja smo za učence drugega triletja pripravili *Kekčevo popoldne*. Prijavilo se je 60 učencev, zato smo ga izvedli v štirih ponovitvah

Pravijo, da za ohranjanje bralne kondicije zadošča vsakodnevno 10-minutno branje.

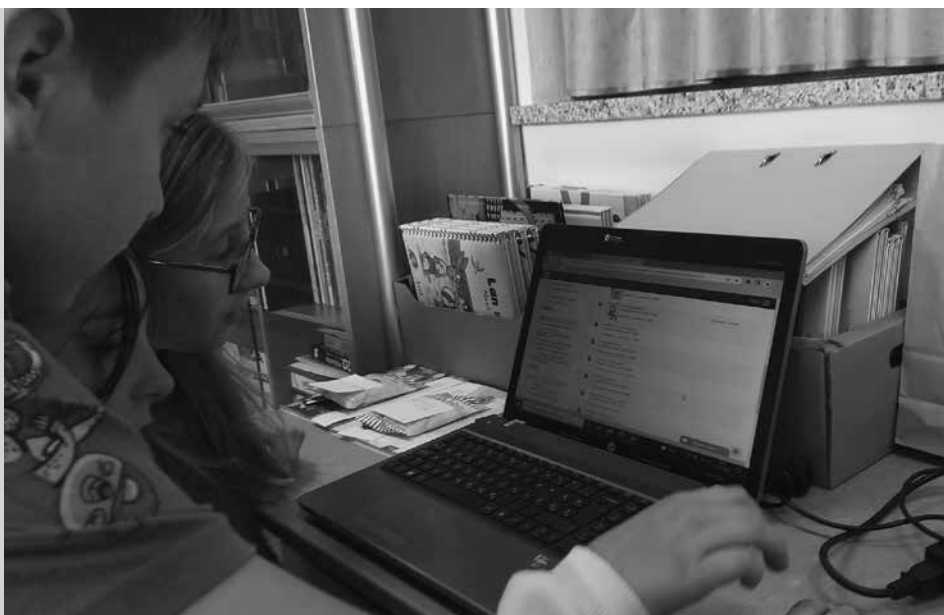

Slika 13: Kekčevo popoldne

(dvakrat na matični šoli, po enkrat pa na obeh podružnicah). Na enourni dejavnosti smo prebrali odlomek iz knjige Kekec in Bedanec, si ogledali odlomek iz filma z enako vsebino kot iz knjige in se za konec preizkusili v reševanju kviza Poznam Kekca in njegove junake. Seveda niso manjkali piškoti in čaj. Zmagovalna skupina je prejela priznanje, ki smo ga pripravili v programu Canva.

SOBA POBEGA

Aprila 2022 sem se udeležila izobraževanja bibliopedagoška šola, na katerem je kolegica Katja Brezovnik predstavila *sobo pobega*. Po njeni predlogi sem pripravila svojo različico in prilagodila vprašanja. Glavna tema je bila knjiga Pika Nogavička. Poleg branja odlomka so učenci na zanimivem zemljevidu iskali podatke o Švedski in informacije o avtorici Astrid Lindgren. Naloge so bile shranjene v škatlah, zaprtih s ključavnicami. Pravilno rešene naloge so dale kodo ključavnice in učenci so lahko odprli novo škatlo. Na koncu so poiskali geslo, ki je bilo napisano z nevidnim svinčnikom. Vrata knjižnice smo zaklenili, nanje pa nalepili list z glavnim geslom, ki je bilo sestavljeno iz štirih besed. Učenci so uživali, kljub temu da so morali prebrati kar precej besedila. Prosto-voljno se je šestih ponovitev delavnic udeležilo 72 učencev od 4. do 6. razreda. Ker je bil odziv velik, sem za leto 2022/2023 pripravila nove naloge, ki pa so bile v povezavi z Roaldom Dahlom, Anglijo in odlomki iz knjig Matilda,

Sliki 14 in 15: Soba pobega

Če želimo pri učencih spodbujati prostočasno branje, je eden od učinkovitih načinov tudi ta, da branje vključimo v vsakdanje aktivnosti in jih povežemo s praktičnim reševanjem nalog.

Čarli in tovarna čokolade in Čarovnice. Sobo pobega bomo izvedli z učenci 5. razreda pri pouku KIZ.

BRALNA DEJAVNOST ZA UČITELJE

Če želimo nekoga spodbuditi k neki dejavnosti, moramo biti sami zgled. Zato smo letos želeli k prostočasnemu branju spodbuditi tudi naše sodelavce. Pravijo, da za ohranjanje bralne kondicije zadošča vsakodnevno 10-minutno branje. Da bi jih navdušili za to, smo jim v prazničnem decembru pripravili nekaj bralnih spodbud. Povabili smo jih k opravljanju bralne značke za učitelje, ki smo jo

poimenovali Mojih pet. V vseh treh zbornicah smo pripravili kotiček s škatlo in gradivom, poleg dodali povabilo k branju in kartonček za zapis naslovov prebranih knjig. Kartončke sem zbirala v knjižnici. Med letom smo jih k branju spodbujali na različne načine. Marca smo s pesmimi polepili ogledala v straniščih za učitelje. Poleg škatle, kjer je bilo na izposajo gradivo iz knjižnice (leposlovje in stroka), so si gradivo lahko izposodili tudi od kolegov. Učitelje smo namreč povabili, naj od doma prinesejo svoje knjige za izposajo. Na oglasno desko v zbornici smo nalepili lepe misli ali pa odlomke kratkih zgodb. Na zaključni konferenci smo pohvalili vse, ki jim je uspelo prebrati vsaj pet

Sliki 16 in 17: Mojih pet (bralna značka za učitelje) (Foto: Tadeja Česen Šink)

knjig. Le-teh je bilo enajst. Nekateri so napolnili en kartonček, ena učiteljica pa celo štiri. Vsem, ki jim je uspelo, smo podarili knjigo in kazalko z imenom.

LETNI NAČRT DEJAVNOSTI

V dveh letih smo z učiteljicama slovenščine oblikovale naslednji letni načrt dejavnosti.

Preglednica 1: Letni načrt dejavnosti za spodbujanje branja

Mesec	Dejavnost
september	- spodbujanje branja za bralno značko, priporočila učiteljev - Mojih pet (bralna značka za učitelje) - vikend izposoja
oktober	- 1. paket izposoje presenečenja (6. razred) - mesec šolskih knjižnic - berem revije (delavnica) - moja naj knjiga oktobra - vikend izposoja
november	- 2. paket izposoje presenečenja (7. razred) - srečanje s knjigo (bralni klub) - berem stripe (delavnica) - moja naj knjiga novembra
december	- 3. paket izposoje presenečenja (8. razred) - praznično branje (1. do 5. razred) - moja naj knjiga decembra
januar	- 4. paket izposoje presenečenja (1. in 2. razred) - filmsko popoldne - moja naj knjiga januarja
februar	- 5. paket izposoje presenečenja (3. razred) - moja naj knjiga februarja
marec	- 6. paket izposoje presenečenja (4. razred) - berem poezijo (delavnica) - moja naj knjiga marca
april	- noč knjige (za 4. in 5. razred) - 7. paket izposoje presenečenja (5. razred) - moja naj knjiga aprila - vikend izposoja
maj	- moja naj knjiga leta - vikend izposoja
junij	- zaključek bralne značke

SKLEP

Branje je proces, ki zahteva veliko časa in vztrajnosti. Poleg tega da nam odpira vrata v svet domišljije, je branje osnovno orodje za učenje in naše delovanje v življenju. Če želimo pri učencih spodbujati prostočasno branje, je eden od učinkovitih načinov tudi ta, da branje vključimo v vsakdanje aktivnosti in jih povežemo s praktičnim reševanjem nalog. Zato smo se v šolski knjižnici odločili, da bi branje spodbujali na posreden način. Učenci si knjige lahko izposodijo zunaj knjižnice na vikend izposoji, izposodijo si paket presenečenja, priporočajo knjige svojim vrstnikom, s filmskim popoldnevom jih povabimo k branju knjige, rešijo kviz, sodelujejo na delavnici o knjižnem junaku, v knjižnici v obliki sobe pobega iščejo odgovore na vprašanja in podobno. Ker zgledi vlečejo, smo k branju povabili tudi učitelje, ki sodelujejo v akciji Mojih pet – bralni znački za učitelje. Vsako leto evalviramo dejavnosti in glede na odziv pri učencih načrt spremenimo oziroma prilagodimo. ●

Viri in literatura

- Kordigel Aberšek, M. (1992). Branje ali branje. *Jezik in slovstvo*, 3(37). https://www.jezikinslovstvo.com/ff_arhiv/lat1/037/34c04.htm
- Pečjak, S. in Gradišar, A. (2012). *Bralne učne strategije*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Bralna pismenost: opredelitev in gradniki* (2022). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/Bralna_pismenost_gradniki.pdf
- Branje za znanje in branje za zabavo: priročnik za spodbujanje družinske pismenosti* (2009). Andragoški center Slovenije.
- Montserrat, S. (2015). *Strategije motiviranja za branje: z izkušnjami slovenskih motivatorok in motivatorjev*. Malinc.

TADEJA ČESEN ŠINK, uni. dipl. bibl. in prof. nemščine, zaposlena na Osnovni šoli Naklo
Naslov: Osnovna šola Naklo, Glavna cesta 47, 4202 Naklo
E-naslov: tadeja.cesen@os-naklo.si

Pravljčni potep po svetu

Wandering the World with a Fairy Tale

Simona Merljak

UDK 398.2:37.091.2

Izveček

Medpredmetno povezane učne ure so priložnost učenja tako učencev kot tudi učiteljev. Če so učenci pri uri aktivni in sami vodijo delo ter zanj prevzemajo odgovornost (formativno spremljanje), znanje tudi bolje usvojijo. Prednost medpredmetnega povezovanja je pestrost, prepletanje učnih ciljev, metod dela, znanje je celostnejše in zato trajnejše. V učnem načrtu slovenščine v 6. razredu je ponovno spoznavanje s pravljico. S knjižničarko sva učne cilje dosegli v knjižnici z delom po skupinah. Skupino je tvorilo 4–5 učencev. Vsaka skupina je dobila drugačno pravljico, potovali so po celinah, na koncu smo z njo obiskali ves svet. Pravljico so v skupini prebrali, ji določili naslov, v njej prepoznali pravljčne značilnosti, jo ilustrirali, zapisali strnjeno obnovo in poslušali druge skupine. Ker je bilo delo znotraj skupine dobro razdeljeno, so sodelovali vsi učenci. Ura je uspela, učenci so dokazali, da so nalogi kos, in bili s svojim delom zadovoljni.

Ključne besede:

medpredmetno povezovanje, slovenščina, pravljica, aktivne metode dela, šolska knjižnica

Keywords:

cross-curricular integration, Slovene language, fairy tale, active working methods, school library

Abstract

Cross-curricular lessons provide an opportunity for pupils and teachers to learn. If pupils are active during class, if they organize the work and take responsibility for it (formative assessment), they also learn more. The advantages of cross-curricular integration are variety, intertwined learning objectives and working methods, not to mention more comprehensive and lasting knowledge. The curriculum for Slovene language in the 6th grade reintroduces the fairy tale. The librarian and I have achieved the learning objectives through group work in the library. Each group comprised 4–5 pupils. Each group was given a different fairy tale, taking place on different continents. In the end, we visited the entire world through them. They read the fairy tale in the group, gave it a title, identified the fairy-tale characteristics, illustrated it, wrote down a concise summary, and listened to the other groups. The work was divided up well within the group, so all the pupils participated. The lesson was successful, the pupils proved that they were up to the task, and were satisfied with their work.

Knjižnica s sodobnimi načini poučevanja postaja osrednji prostor ne samo branja, ampak tudi učenja in raziskovanja na šoli.

UVOD

Medpredmetno povezane učne ure so pri-ložnost učenja tako učencev kot tudi učitel-jev. Učna ura je pestrejša, učenci spoznavajo, da znanje določenega predmeta ni vezano le na njegov pouk. Če so pri uri aktivni in sami vodijo delo ter zanj prevzemajo odgovornost (formativno spremljanje), znanje tudi bolje usvojijo. Medpredmetno povezovanje zahteva več priprav, saj je skupno poučevanje in prej načrtovanje bolj zapleteno kot pouk z enim učiteljem. Njegova prednost pa je v tem, da je idej več in je zato obravnava celostnejša. Aktivno in zavzeto delo učencev pa je tista pika na i, ki daje zadovoljstvo vsakemu učitelju.

V učnem načrtu za 6. razred je tudi spoznava-nje s pravljico, ki jo učenci poznajo že iz nižjih razredov. Obravnavo sem želela zaokrožiti z aktivnejšo metodo pouka, za katero sem na-črtovala dve uri pouka (blok ura) in zato sem k sodelovanju povabila še našo knjižničarko Andrejo. Učne cilje slovenščine sem usvojila tudi v eni šolski uri, a so za razliko od 1. raz-reda učenci dobili domačo nalogo (ilustracijo pravljice), prav tako sem preskočila poročanje skupin (učenci so si miselne vzorce drugih skupin samo ogledali in niso poslušali obnov).

UČNI CILJI

Učenec usvoji tudi določeno literarnovedno znanje. Pokaže ga tako,

- **da pozna, razume in uporablja literarno-vedne izraze (pravljica, klasična avtorska pravljica, živalska pravljica, sodobna pravljica, realistična zgodba).**

Učenec ima razvito recepcijsko zmožnost sprejemanja književnih besedil in to pokaže tako, da

- **odgovori na vprašanja o bistvenih po-datkih: o čem govori književno besedilo, zakaj se je kaj zgodilo,**
- **prepozna književno besedilo,** kar pokaže tako, da navede značilnosti, po katerih jo je prepoznal, ter navede primer,
- **loči ljudsko književno besedilo od umet-nega.**

Učenec ima razvito sposobnost kritičnega sprejemanja neumetnostnih besedil. Pokaže jo tako, da:

- **primerno hitro tiho bere in razume svoji starosti ustrezna besedila,**
- **določi temo besedila, ključne besede in poglobitve podatke.**

Kje drugje kot v šolski knjižnici je prostor, kjer bi učenci iskali pravljice in jih brali. Avtorica Marjeta Doupona Horvat (2011) v svoji knjigi Bralna pismenost četrtošolcev v Sloveniji in po svetu piše, da so knjižnice pomemben vir branja na šoli. Pravi, da so knjige kot dobrina po svetu zelo neenakomerno porazdeljene, vendar ugotavlja, da je Slovenija po velikosti šolskih knjižnic med bogatejšimi državami. Naša šolska knjižnica je dobro založena, knjižničar-ka skrbi, da je polna novosti, po katerih učenci radi posegajo. Je dobro obiskan prostor na šoli, saj poleg izposoje knjig učencem ponuja še prostor za druženje in pogovor (dva kavča s plišastimi igračkami), mize so med odmori polne družabnih iger, na njih pišejo naloge, na računalnikih pa še seminarske naloge, referate, pozdravi jih tudi papagaj, ki mu mlajši učenci radi berejo ... Kot pravita Bratuša in Cestik (2001) knjižnica s sodobnimi načini poučeva-nja postaja osrednji prostor ne samo branja, ampak tudi učenja in raziskovanja na šoli. Mi-sel dopolnjuje tudi Kropp (2000), ki pravi, da mora dobra šolska knjižnica storiti vse kaj več, kakor otrokom le enkrat tedensko izposojati knjige. In obe trditvi veljata za našo knjižnico. Učenci v knjižnico radi zahajajo in za našo vsekakor velja, da je srce šole. Skupaj s knjižni-čarko se trudimo, da v njej izvedemo tudi čim več medpredmetno povezanih ur pouka.

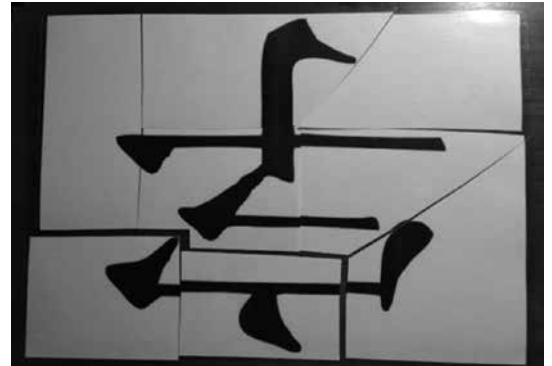
Sklepni uri obravnave pravljic sva zato načr-tovali in izvedli z našo knjižničarko v knjižni-ci. Učenci so usvajali standarde slovenščine (samostojno bere krajše umetnostno besedilo, razume prebrano, poišče ključne besede, po-zna literarnovedni pojem pravljica in ga pod-krepi s primeri iz besedila), geografije, likovne umetnosti, matematike in knjižničnih infor-macijskih znanj (spozna klasifikacijski sistem, ki povezuje vsa področja človekovega ustvar-janja, seznani se z UDK-vrstilcem kot iskalnim elementom, zna izbrati ustrezen informacijski

vir za rešitev določene naloge). Tudi sprememba okolja ima prednosti, saj učenci posredno ugotovijo, da je to prostor, kjer najdejo informacije na razna vprašanja (in ni samo splet tisti, ki jim pri tem pomaga). Prav tako se morajo v knjižnici orientirati po klasifikacijah razvrstitve knjig. Nekateri redni obiskovalci s tem nimajo težav, drugi pa ta znanja vsako leto na novo usvajajo – in če jim pri tem pomagajo vrstniki (in ne učitelji) ali knjižničarka, je to vsekakor prednost.

S knjižničarko sva postavili cilje, ki sva jih želeli doseči, in si vzeli kar nekaj časa za načrtovanje. Dela sva se lotili po korakih učnega procesa: motivacija, jedro, utrjevanje. Z idejami sva se dopolnjevali in s kritičnim pogledom skupaj izbrali strategije in metode. Razdelili pa sva si pripravo gradiva ter vodenje ure, kar je prednost medpredmetnega poučevanja: sodelovanje, medsebojno učenje in deljenje izkušenj. Poleg osnovne ideje, tj. utrditi znanje o značilnostih pravlјice in znanje o postavitvi knjižničnega gradiva, sva uro nazadnje povezali še s tremi predmeti. S pomočjo učiteljev teh predmetov sva oblikovali naloge, vezane na njihov predmet. Izbrali sva skupinsko obliko dela in z natančnim opisom dela dosegli, da so vsi učenci aktivno sodelovali. V dveh strnjjenih urah sva uporabili različne bralno-učne strategije: delo z besedilom, iskanje ključnih besed in oblikovanje miselnega vzorca.

UVODNA MOTIVACIJA

Učenci so bili razdeljeni v skupine po 4 ali 5 učencev. Najprej so si razdelili vloge (navodila z opisom nalog so prejeli v pisni obliki), potem so dobili ovojnico s sestavlјanko.

Slika 1: Sestavlјanka, s pomočjo katere so prepoznali celino.

Ko so jo sestavili, so ugotovili, s katere celine bo pravlјica, ki jo bodo obravnavali sami. Če so imeli težavo s prepoznavanjem, so si pomagali s pisnim virom (Atlas sveta), ki so ga morali poiskati sami ali s pomočjo knjižničarke in se dokopati do pravilnega odgovora. Na tabli smo imeli projiciran zemljevid sveta in nanj so morali označiti celino, s katere bodo obravnavali pravlјico.

Ko so vse skupine označile svoj kontinent, smo skupaj zaključili, da bomo s pravlјico potovali

Preglednica 1: Razdelitev vlog v skupini.

Določite vloge. VSI zapisujete v zvezek in sodelujete.	
VLOGA	OPIS
VODJA	Pravično razdeli delo, ko se preberejo navodila. Določi vrstni red reševanja; počaka, da vsi opravijo zadano nalogo.
USMERJEVALEC	Skrbi, da vsi vedo, kaj morajo delati. Razloži, pomaga članom skupine. Določi, kdo odpre in bere ovojnico z navodili (vsak enkrat).
PRIJAZNI REDAR	Skrbi, da vsi v skupini delajo in da delo nemoteno poteka. Opozarja in pohvali. Je prijazen in pravičen. Zapisuje opravljeno delo na tablo (točke).
POROČEVALEC	Je predstavnik cele skupine in na koncu predstavi njeno delo. Ko se bere, sproti določi, koliko kdo prebere (do kam).
ČE JE PETA OSEBA KONTROLOR ČASA	Opozarja na časovne omejitve, spodbuja, da vsi hitreje delajo. Ko rešijo eno nalogo, gre k učiteljici po novo.

Slika 2: Celina, od koder prihaja pravljica.

po svetu, saj to literarno vrsto poznajo povsod. Izbrano celino so nato pobarvali tudi na svojem zemljevidu sveta, ki so ga prilepili v zvezek. Ker so morali poiskati knjigo, šlo je za zbirko pravljič, so se morali ponovno orientirati po knjižnici, si pomagati z oznakami in UDK-vrstilcem.

Slika 3: Iskanje po klasifikacijah

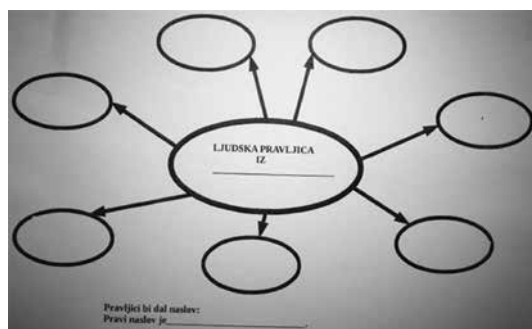
Slika 4: Delo s pisnim virom

Ko so našli pravo polico, so morali izbrati tudi ustrezno knjigo pravljič – država je morala ležati na tej celini. Tudi pri tej nalogi so si lahko pomagali z Atlasom sveta.

Skupine so posegle po naslednjih zbirkah pravljič: Avstralske pravljič, Avstrijske pravljič, Indijanske pravljič, Kitajske pravljič, Čilske pravljič in Afriške pripovedke.

JEDRO URE

Ko so izbrali pravo knjigo, so v njej dobili skopirano pravljico brez naslova. Besedilo so izmenično tiho in nato (pol)glasno prebrali drug drugemu. Sledila je še ena naloga iz bralno-učnih strategij: pravljič so morali določiti naslov (vsak si ga je zamislil po svoje). Po branju so izdelali miselni vzorec s pravljičnimi značilnostmi in dodali primere iz svoje pravljič, s pomočjo katerih so ugotovili, da je besedilo res pravljica. Lahko so izbirali med diferenciranimi miselnimi vzorcema. S popolnoma praznim ali s takim, ki je imel že zapisane značilnosti pravljič in so morali dodati samo še ustrezne primere iz svojega besedila. Napisati so morali še strnjeno obnovo po načinu dopolnjevanja – vsak iz skupine je naenkrat lahko prispeval le eno poved.

Sliki 5 in 6: Diferencirana miselna vzorca.

Ko so končali z delom, so primerjali svoj naslov z izvirnim. Da so ugotovili, na kateri strani v knjigi je njihova pravljica, so morali izračunati številčni izraz, ki ga je napisala učiteljica za matematiko (glede na trenutno znanje učencev).

PRIMER RAČUNA: $(48,45 + 62,2 : 4) \cdot 1,25 =$

Izračunajte. Pravilna rešitev vam bo povedala številko stran, na kateri najdete vašo pravljico.

$$(48,45 + 62,2 : 4) \cdot 1,25 =$$

$$= (48,45 + 15,55) \cdot 1,25 =$$

$$= 64 \cdot 1,25 =$$

$$= 80$$

Klara Oblak

$$62,2 : 4 = 15,55$$

$$48,45 + 15,55 = 64,00$$

$$64 \cdot 1,25 = 80$$

Slika 7: Pa še malo matematike za iskanje prave »pravljичne« strani

Učenci so poiskali naslednje knjige (in obravnavali naslednje pravljice):

AZIJA: Kitajske pravljice (pravljica Prebrisani tat)

EVROPA: Avstrijske pravljice (pravljica Rdeče jabolko)

SEVERNA AMERIKA: Govoreči kamen (pravljica Deček in lešnik)

JUŽNA AMERIKA: Čilske pravljice (pravljica Palček)

AVSTRALIJA: V sanjskem času (pravljica Dobri škrt)

AFRIKA: Afriške pripovedke (pravljica Mišek zmagovalac)

Sledilo je poročanje skupin o delu, branje obnov in ogled miselnih vzorcev.

Nazadnje so pravljico učenci še ilustrirali po navodilu učiteljice za likovno umetnost: »Ilustriraj glavnega junaka iz pravljice v tistem prizoru, dejanju, ki se ti je najbolj vtisnil v srce. Nariši tudi ozadje – pokrajino, kjer se pravljica dogaja z vsemi podrobnostmi. Junak naj izraža tisto razpoloženje, ki je bilo zanj zelo značilno (Bil je: pogumen, boječ, jezen, prijazen ...). Riši v tehniki svinčnika in ilustracijo pobarvaj.«

Slika 8: Nabor pravljič sveta

ZAKLJUČEK (UTRJEVANJE)

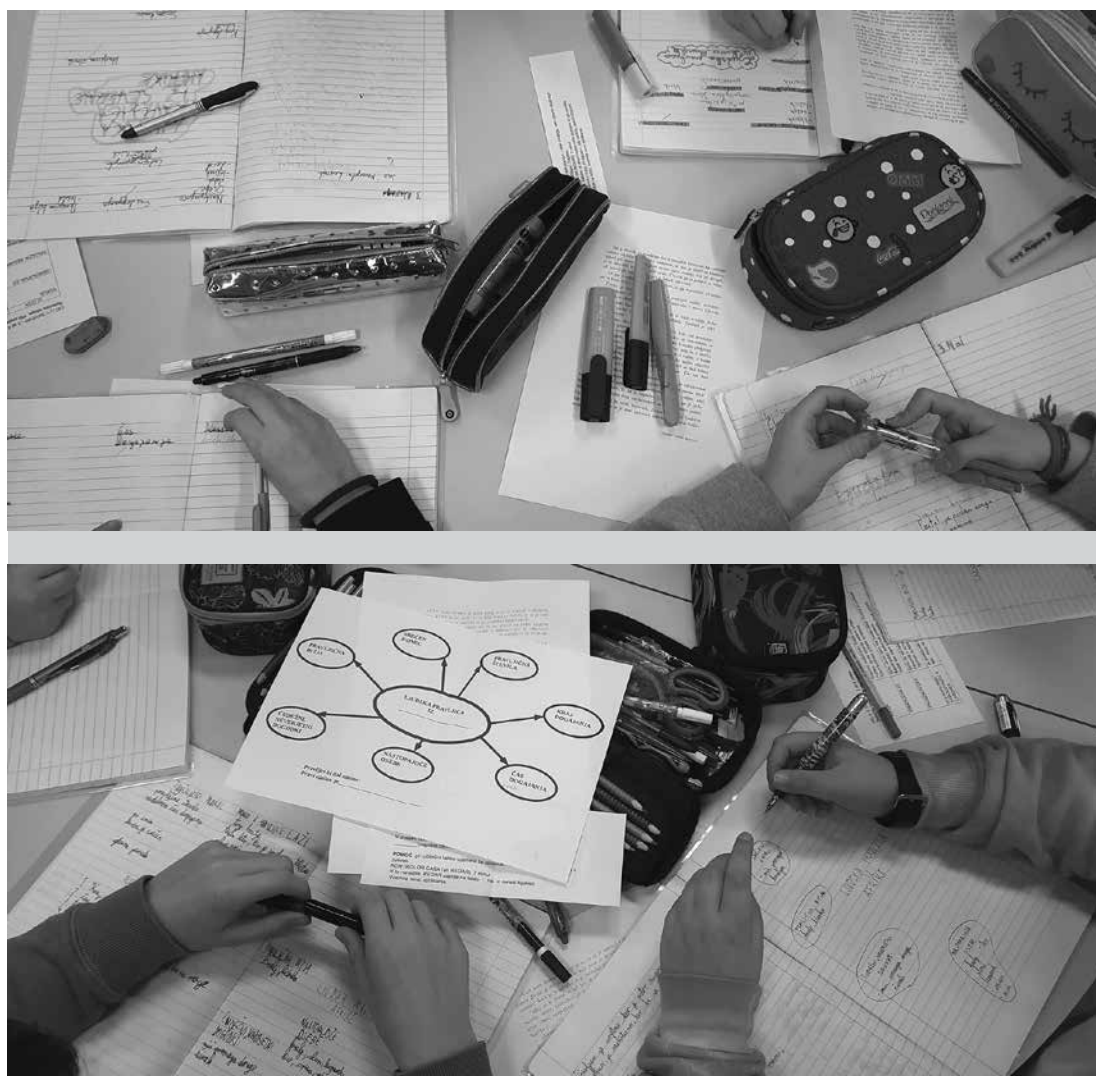
Preden so učenci knjige sami pospravili na ustrezno mesto v knjižnici, so s pomočjo kazala preverili, ali so brali ljudske ali umetne pravljice. Nato so na samolepilne lističe napisali, kako jim je bila ura všeč, in trditev utemeljili.

Medpredmetno povezana učna ura je uspela, zadovoljstvo učencev se je razbralo iz njihovih sporočil na oglasni tabli.

TEŽAVE NA POTI DO CILJA

Pri načrtovanju pouka sva naleteli tudi na težave. Prvo so predstavljali naslovi zbirk pravljič. Naslov Govoreči kamen ni izražal države oz. celine, od koder pravljice prihajajo. Niti ni bilo moč iz naslova izvedeti, da sploh gre za pravljice. Težavo sva rešili tako, da je pri iskanju te knjige sodelovala knjižničarka in skupino usmerjala z navodili.

Razmišljali sva tudi, v katerih skupinah bi učenci bolje delali: v homogenih ali heteroge-

Sliki 9 in 10: Učenci pri delu

**Medpredmetno
povezovanje
omogoča celovitejše
razumevanje
sveta okoli nas, saj
učencem omogoča
povezovanje znanja z
različnih predmetnih
področij in njihovo
uporabo v realnem
življenju.**

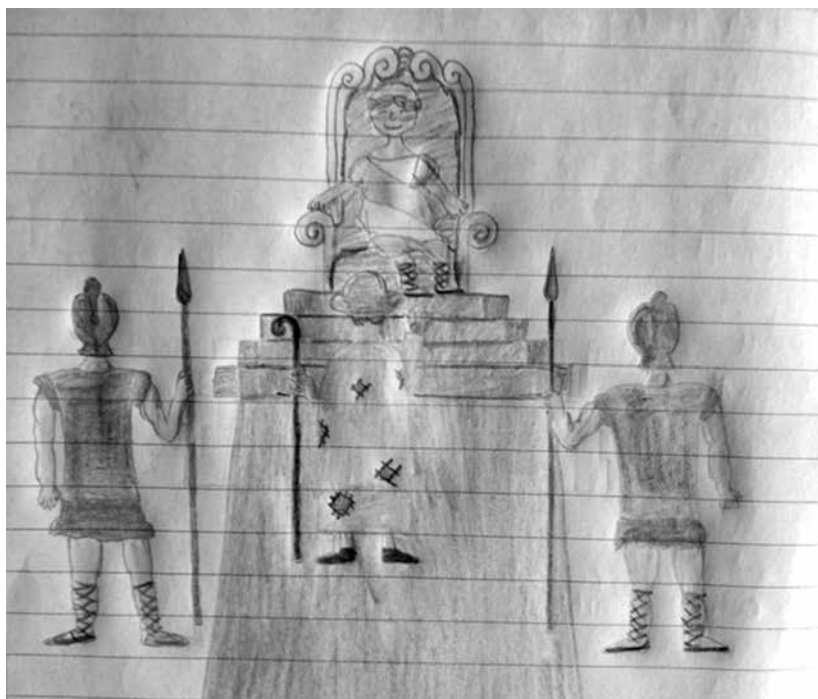
nih. Želeli sva uporabiti to obliko dela, saj v njej vidiva številne prednosti. V smernicah za šolske knjižnice (2003) je zapisano: »Če delajo učenci v skupini, se naučijo zagovarjati svoje mnenje, sočasno pa tudi konstruktivno kritizirati mnenja drugih.« Dilemo sva rešili tako, da sva uro izvedli dvakrat in uporabili različne skupine. Cilje sva dosegli obakrat, a so učenci v homogenih skupinah bolje sodelovali.

Strokovno je bilo treba pojasniti tudi, zakaj pravljice iščemo v knjigi, kjer piše (Afriške) pripovedke. Pa tudi iskanje petih popolnih pravljič (beri: z vsemi pravljičnimi značilnostmi) ni bila preprosta naloga. Prav tako je morala biti pravljica krajša, da so jo učenci lahko (večkrat) prebrali, poiskali pravljične značilnosti in napisali strnjeno obnovo.

SKLEP

Medpredmetno povezovanje je ključni element sodobnega izobraževalnega procesa, ki ima številne pozitivne učinke na učenje in razvoj posameznika. V tem članku smo raziskali različne vidike medpredmetnega povezovanja, od njegovega pomena za boljše razumevanje kompleksnih konceptov do spodbujanja kritičnega mišljenja in razvoja veščin reševanja problemov.

Izpostavili smo, da medpredmetno povezovanje omogoča celovitejše razumevanje sveta okoli nas, saj učencem omogoča povezovanje znanja z različnih predmetnih področij in njihovo uporabo v realnem življenju. To pomaga pri razvoju veščin, ki so bistvene za uspeh v 21.

Slika 11: Ilustracija v tehniki svinčnika

stoletju, kot so kritično mišljenje, kreativnost, sodelovanje in komunikacija.

Medpredmetno povezovanje zahteva sodelovanje učiteljev in oblikovanje prilagodljivih učnih okolij. Ključno je, da učitelji spodbujajo integracijo znanja in učence spodbujajo k razmišljanju zunaj okvirov posameznih predmetov. S tem se lahko oblikujejo izjemno učinkoviti izobraževalni programi, ki učencem omogočajo, da postanejo celostneje razgledani in pripravljeni na izzive prihodnosti. ●

Viri in literatura

- Bratuš, A., Cestnik, M. (2001). Knjižnična informacijska znanja v 7. in 8. razredu devetletne osnovne šole. *Šolska knjižnica*, 11(2), 99–108.
- Doupona Horvat, M. (2011). *Bralna pismenost četrtošolcev v Sloveniji in po svetu* (5–25, 83). Pedagoški inštitut.
- Kropp, P. (2000). *Vzgajanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje*. Učila.
- IFLA/UNESCO-ve smernice za šolske knjižnice. (2003). *Šolska knjižnica*, 13(3), 115–123.
- Pečjak, S., Gradišar, A. (2002). *Bralne učne strategije*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- Sušec, Z. (2005). *Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja*. Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- Govoreči kamen. Iz ljudskega izročila severnoameriških Indijancev* (1976). Mladinska knjiga (236).
- Afriške pripovedke* (1976). Mladinska knjiga (146–147).
- Avstrijske pravljice* (1987). Mladinska knjiga (290).
- V sanjskem času* (1978). Mladinska knjiga (262).
- Kitajske pravljice* (1984). Mladinska knjiga (80–81).
- Čilske pravljice* (1976). Mladinska knjiga (71–72).

SIMONA MERLJAK, prof. slovenščine in zgodovine, zaposlena na Osnovni šoli Orehek Kranj
Naslov: Osnovna šola Orehek Kranj, Zasavska cesta 53a, 4000 Kranj
E-naslov: simona.merljak@osorehek.si

Drobni tisk v zbirnih zapisih tudi v šolski knjižnici

Ephemera in Collective Entries Also in the
School Library

Damjana Andrin

Izvleček

V prispevku je prikazan način strokovne obdelave in hranjenja drobnega tiska v knjižnici Šolskega centra Novo mesto. Drobni tisk je gradivo, ki je prisotno v vsaki knjižnici. Ima kulturno, informacijsko in zgodovinsko vrednost. Vsebinsko in oblikovno je zelo različno. Bibliografska obdelava tega gradiva zahteva poseben pristop knjižničarja in se razlikuje od klasične obdelave knjižničnega gradiva. V knjižnici Šolskega centra Novo mesto se je bibliografska obdelava drobnega tiska v obliki zbirnih zapisov izkazala kot dobra praksa.

UDK 025.17:027.8

Ključne besede:

drobni tiski, zbirni zapisi,
šolske knjižnice

Keywords:

ephemera, collective
entries, school
libraries

Abstract

The article shows how ephemera are professionally processed and kept at the library of the Novo mesto School Centre. Ephemera can be found in every library. They have cultural, informative and historical value. They differ greatly in terms of content and form. The bibliographic processing of such material requires the librarian to adopt a special approach and differs from the classic processing of library materials. At the library of the Novo mesto School Centre, the bibliographic processing of ephemera in the form of collective entries has proved to be a good practice.

UVOD

Skozi leta se v vsaki knjižnici nabere veliko različnega gradiva, ki ga knjižničarji ne moremo obdelati na običajen način, saj je oblikovno in vsebinsko drugačno. Marsičesa od tega ne moremo zavreči, saj se navezuje na knjižnico ali šolo in nosi pomembne informacije. Govorimo o drobnem tisku, kamor spadajo razne zgibanke, promocijsko in informacijsko gradivo, fotografije, plakati, vabila, letaki, razglednice, vizitke in podobno.

To gradivo se največkrat pospravi v škatlo in roma v arhiv ali na najmanj dostopno polico v omari. Velikokrat se potem zgodi, da se stvari izgubijo oziroma težje najdejo. Čas, ki ga porabimo, da najdemo želene stvari, pa je v nesistematični zbirki tudi veliko daljši.

Zelo pogosto se zgodi, da je tako gradivo izjemno iskano ob pripravi raznih razstav, ob različnih dogodkih in priložnostih ter pri raziskovanju preteklosti šole in dogodkov, povezanih z njo.

Na Šolskem centru Novo mesto smo za večjo preglednost in sistematičnost našega drobnega tiska našli rešitev v bibliografski obdelavi v sistemu Cobiss v obliki zbirnih zapisov.

DROBNI TISK

Drobni tisk je ožji pojem sive literature. Takega gradiva je zelo veliko in je vsebinsko in oblikovno izjemno različno. Njegova značilnost je, da je prehodnega in vsakdanjega značaja. Imenujemo ga lahko tudi efemerno gradivo, ki pa se redkeje uporablja (Potočnik, 2017). Želja po

hitrejšem in cenejšem objavljanju informacij, ki so namenjene le določenemu krogu uporabnikov, določa njegove značilnosti. Največkrat je njegova vsebina dnevno aktualna (vabila, programi ...) ali pa njegov status določi vsebina (katalogi, telefonski imeniki ...), ki pa je brez strnjenega avtorskega besedila. To gradivo ni v redni knjigotrški ponudbi, teže pride do knjižnic in je teže sledljivo.

V primerjavi s knjigami in revijami je bistveno manj opazen in cenjen. Pogosto se zastavlja vprašanje, ali drobni tisk hraniti ali ne. Knjižnice se same odločajo, ali ga bodo vključevale v svoj fond, kako ga bodo obdelale ter ponudile v uporabo uporabnikom knjižnice. NUK in UKM ga zbirata sistematično po zakonu (obvezni izvod) in ga bibliografsko obdelata v Cobissu. Pri preostalih knjižnicah pa je stvar presoje in odločitve knjižničarjev, kako se lotevajo takega na videz obrobne gradiva, ki pa ima zgodovinsko, informacijsko in kulturno vrednost.

Uporaba drobnega tiska je zelo odvisna tudi od tega, kako je shranjen, saj je od tega odvisno, kako ga uporabniki najlažje najdejo ali ga sploh poznajo in uporabijo.

DROBNI TISK NA ŠOLSKEM CENTRU NOVO MESTO

Zgodovina Šolskega centra sega v leto 1873. Tega leta je bila ustanovljena Obrtna nadaljevalna šola. Ta šola je delovala vse do druge svetovne vojne. Po vojni je šola zopet nemoteno delovala, vendar na več lokacijah, doživela pa je tudi več reorganizacij. Leta 1996 se je preimenovala v Šolski center Novo mesto in tako se imenuje še vedno. Danes na Šolskem centru pouk poteka v sedmih organizacijskih enotah (4 srednje šole, višja šola, medpodjetniški center in enota za izobraževanje odraslih). Knjižnica je za vse zaposlene in šolajoče se ena sama, v njej pa smo zaposlene 4 knjižničarke.

Tudi v naši knjižnici se ves čas srečujemo z različnim gradivom, ki ga ne moremo obdelati na klasični način, zavreči pa ga tudi ne moremo, ker se nam zdi pomemben dokument zgodovine šole. Ob pregledovanju takega gradiva, smo tudi ves čas v dilemi, kaj obdr-

Največkrat je njegova vsebina dnevno aktualna (vabila, programi ...) ali pa njegov status določi vsebina (katalogi, telefonski imeniki ...), ki pa je brez strnjenega avtorskega besedila. To gradivo ni v redni knjigotrški ponudbi, teže pride do knjižnic in je teže sledljivo.

Slika 1: Drobni tisk v knjižnici Šolskega centra Novo mesto

Ob pregledovanju takega gradiva, smo tudi ves čas v dilemi, kaj obdržati, kaj zavreči, kje vse to hraniti in kako. V drobnem tisku vsekakor vidimo zgodovinsko vrednost, saj je povezan je s šolo, njenim delovanjem in prikazuje utrip življenja na šoli skozi leta.

žati, kaj zavreči, kje vse to hraniti in kako. V drobnem tisku vsekakor vidimo zgodovinsko vrednost, saj je povezan s šolo, njenim delovanjem in prikazuje utrip življenja na šoli skozi leta. Dolgo časa smo vse to imeli po predalih, v škatlah, v arhivu in še marsikje. Ob posebnih priložnostih (obletnice, razstave, obeležja) se nam je velikokrat zgodilo, da smo vse knjižničarke sicer vedele, da imamo nekje primerno gradivo za določeno priložnost oz. za potrebo uporabnika, a se preprosto nismo spomnile, kje to gradivo je. In včasih se je zgodilo, da smo do njega prišle tudi prepozno.

Ob raznih obletnicah, razstavah in pred izdajo zbornikov sodelavci redno prihajajo v knjižnico po gradivo s starejšimi letnicami. Drobn tiski lahko raziskavo zelo popestrijo. To gradivo je lahko vključeno tudi v šolsko delo dijakov, tako kot preostali tiskani viri, kadar je njihovo raziskovalno delo povezano s šolo.

Leta 2018 smo se odločili, da ves pridobljeni drobn tisk sistematično uredimo. Vodstva posameznih šol smo pozvali za pomoč pri zbiranju tega gradiva, saj je narava drobnega tiska taka, da ga je velikokrat težko pridobiti. Naša zbirka vsebuje: plakate, zgibanke, vabila, slike, brošure, knjižne kazalke, koledarje, promocijsko gradivo. Zbrano gradivo nato tudi bibliografsko obdelamo v obliki zbirnih zapisov, ki jih omogoča program Cobiss/Katalogizacija.

OBDELAVA DROBNEGA TISKA

Bibliografska obdelava drobnega tiska se nekoliko razlikuje od obdelave ostalega gradiva v knjižnici. Monografske publikacije, članki, e-gradivo se lahko bibliografsko obdelata dokaj hitro po prejemu v knjižnico. Pri obdelavi drobnega tiska v zbirnem zapisu, pa je potek nekoliko drugačen in predvsem dolgotrajnejši.

Zbirni zapis za posamezno leto kreiramo za 2–3 leta nazaj, saj gradivo v knjižnico prihaja ves čas in počasi. Zaradi tega je nesmiselno hiteti, saj bi imeli zagotovo več dela s popravljanjem podatkov v samem zapisu. Včasih je prispelo gradivo staro tudi več 10 let. Ko se nabere nekaj gradiva, se lotimo dela.

Pri delu s tem gradivom je zelo pomembno, da imamo dovolj delovnega prostora. Ker smo se odločili, da bomo imeli gradivo razdeljeno po šolah, zbrano gradivo najprej sortiramo po šolah in po letnicah izida. Nato izločimo dvojnike in gradivo, za katerega se odločimo, da ga ne bomo uvrstili v zbirko drobnega tiska ali ga celo lahko obdelamo na klasični način. Razmislimo, ali bi bilo potrebno kreirati drugačen zapis, zapis, ki ni vezan na šolo, ampak na določeno vrsto gradiva. Trenutno imamo vse zapise vezane na posamezno šolo, vendar bo v prihodnje verjetno treba narediti zapis tudi glede na vrsto gradiva (npr. fotografije). Zaradi vsega tega po navadi to delo opravljamo v času šolskih počitnic, ko so čitalniške mize proste. Ta del našega dela vzame največ časa. Ko imamo vse gradivo sortirano, delo steče hitro. Kreiramo le še zbirni zapis v Cobiss/Katalogizacija (maska Z), natisnemo nalepko in gradivo vložimo v fascikel.

Slika 2: Gradivo, ki čaka na obdelavo.

Slika 3: Sortiranje gradiva

[ŠOLSKI center Novo mesto. Srednja zdravstvena in kemijska šola : informativno gradivo]. - Novo mesto : Šolski center, 2020. - 10 enot

Vsebuje zloženke, vabilo.

a) srednje šole b) Šolski center Novo mesto c) zdravstvene šole d) kemijske šole e) informativno gradivo f) drobni tiski
37

COBISS.SI-ID 162128387

Slika 4: Prikaz zapisa po ISBD

Slika 4 prikazuje zapis zbranega gradiva Srednje zdravstvene in kemijske šole. Za naslov je izbrano ime šole, v dodatku k naslovu je pojasnjeno, da gre za informativno gradivo. Ker smo naslov dodali sami, smo ga zapisali v oglatem oklepaju []. V polju opomb smo še dodatno opisali, kaj vse je v zbirki.

Posebnost tako bibliografsko obdelanega gradiva je, da mu s tem zapisom ni dodeljen CIP.

Gradivo, ki se zbira in čaka za vnos v bazo, zbiramo v posebni škatli v kabinetu knjižnice. V knjižnico to gradivo prihaja zelo različno, občasno ga dobimo tudi večje količine naenkrat. To se zgodi predvsem ob upokojitvi sodelavcev, ob selitvi kabineta ali kadar se sodelavci lotijo temeljitega pospravljanja učilnic in kabinetov.

HRANJENJE GRADIVA

Zbrano in bibliografsko obdelano gradivo hranimo v fasciklih, ki so zloženi po šolah, znotraj posamezne šole pa po letnicah. Tako postavljeno gradivo se ne zvija in poškoduje ter se lepo ohrani.

Slika 5: Drobni tisk, vložen v mape

V fasciklih so vložne mape z gradivom, ki so opremljene z letnicami. V primeru da je gradivo znotraj ene letnice več, ga sortiramo po obliki in vložimo v posamezno vložno mapo. Za zdaj nam fascikli zadostujejo, vendar razmišljamo, da bodo potrebne tudi škatle, glede na količino in naravo gradiva, ki ga dobivamo.

Vsak fascikel je opremljen z nalepko, na kateri je signatura, na hrbtu pa je prilepljen še napis z imenom šole, da je vse skupaj lažje in hitreje najti. Na samo gradivo pa nikoli ne lepimo nalepk, saj bi ga s tem poškodovali in zakrili podatke.

Slika 6: Z inventarnimi nalepkami opremljen fascikel

V knjižnici imamo za to gradivo namenjen del zgornjih polic v posebni omari v kabinetu knjižnice, izposoja pa je le čitalniška.

Slika 7: Omara, v kateri je shranjen droben tisk

Imamo pa tudi težavo, predvsem pri izposoji. Gradiva načeloma na izposojamo, tako da ga uporabniki pregledujejo v knjižnici. Vendar se zgodi, da sodelavci potrebujejo le en primerek, to pa je težko izposoditi. Zaenkrat si zapišemo, kaj je posameznik odnesel iz knjižnice. Ves čas se nam postavljajo vprašanja: kako izposoditi posamezni primerek, kako pridobiti še več

primerkov ter kako najti še boljši prostor za hrambo (brezkislinski papir je drag).

SKLEP

Na Šolskem centru Novo mesto drobni tisk sistematično zbiramo, hranimo in ga bibliografsko obdelamo v obliki zbirnih zapisov v programu Cobiss/Katalogizacija. Gradivo shranjujemo v fasciklih in škatlah. Pri zbiranju nam pomaga predvsem svetovalna služba, pa tudi preostali sodelavci.

Tako gradivo največkrat potrebujemo pri pripravi razstav in zbornikov ter ob obletnicah in podobnih priložnostih. Ravno tako je koristno pri šolskem raziskovalnem delu dijakov.

Tako shranjeno gradivo lahko večkrat ponudimo v uporabo, saj je vidno tudi v katalogu Cobiss. Za zgodovinsko raziskovanje zgodovine, povezane s šolo, je to pomemben vir informacij, saj ponuja veliko podatkov o vsakdanjem življenju in utripu šole v določenem času.

Ohranjanje in hranjenje gradiva, ki se nanaša na šolo, je koristno. Verjetno bo drobnega tiska v tiskani obliki v prihodnje vse manj, saj se vse več objavlja v elektronskih medijih. Prav zaradi tega je še posebej dragocen. Načinov, kako kla-

sično obliko ohranjamo, je več. Ne nazadnje ni pomembno, ali je samo v škatlah, fasciklih, ali vodimo ročno evidenco, ali digitalno v obliki zbirnih zapisov. Važno je, da zgodovino šole ohranjamo tudi s takim gradivom. Urejanje in vodenje drobnega tiska na tak način, se nam zdi smiselno in primerno, ker je to gradivo sistematično urejeno in zbrano na enem mestu in bibliografsko obdelano.

Drobni tisk je pogosto tretiran kot manjvreden in obroben. Tudi s takšnim načinom evidentiranja je to gradivo pridobilo na vrednosti tako pri uporabnikih kot tudi pri knjižničarjih. Z bibliografsko obdelavo v Cobissu je tako postalo enakovredno preostalemu gradivu v knjižnici.

S tem načinom hranjenja drobnega tiska bomo nadaljevali, saj kljub težavam z izposojjo posameznega primerka ustreza našim potrebam. Po naših izkušnjah se tovrstno evidentiranje drugačnega gradiva obnese, zato ga lahko priporočimo tudi drugim šolskim knjižničarjem.

In če razmišljamo malo naprej, naslednja stopnja bi zagotovo bila digitalizacija tega gradiva. Tako, z oddaljenim dostopom, pa bi dosegli še večjo dostopnost in popularizacijo gradiva in še več možnosti za raziskovanje utripa šole v preteklosti. ●

Viri in literatura

Pajk, U. (2023). *Drobni tisk, manj opazno knjižnično gradivo?* <https://knjiznicarske-novice.si/drobni-tisk-manj-opazno-knjiznicarsko-gradivo/>

Potočnik, V., Velikonja, Š. (2017) Raznovrstnost drobnih tiskov: izkušnje v Narodni in univerzitetni knjižnici. *Šolska knjižnica*, 26(3/4), str. 5–17
Potočnik, V. (2013). Drobni tisk: smeti ali zaklad? *Šolska knjižnica*, 23(1), str. 14–22

DAMJANA ANDRIN, univ. dipl. bibl. in prof. soc., zaposlena na Šolskem centru Novo mesto
Naslov: Šolski center Novo mesto, Šegova ulica 112, 8000 Novo mesto
E-naslov: damjana.andrin@sc-nm.si

Razstave kot promocija dela šolske knjižnice

Exhibitions as a Way of Promoting the Work of the School Library

Aleša Marovt

Izvleček

V prispevku so navedene odmevnejše razstave, nastale pod avtorstvom knjižničark šolske knjižnice Prve gimnazije Maribor in na ogled postavljene na razstavnem prostoru pred knjižnico ter v knjižnici Prve gimnazije Maribor. Z večjimi razstavami predstavimo zanimive osebnosti, obdobja, knjižne zbirke, našo šolo in njihove obletnice. V vitrinah znotraj knjižnice z manjšimi razstavami obeležujemo aktualne dogodke. Novostim v šolski knjižnici je namenjena stalna, a spreminjajoča se razstava v vitrini in na vozičku znotraj knjižnice, ki jo redno osvežujemo. Razstave in s tem šolsko knjižnico promoviramo tudi s spremljevalnim programom: s kulturnimi prireditvami ob otvoritvah, s katalogi in drobnimi spominki v obliki razglednic in bralnih znamenj, ki nas spominjajo na razstave še dolgo po tem, ko slednje že pospravimo.

Ključne besede:

šolska knjižnica, razstave, kulturne prireditve, sodelovanje med šolo in drugimi institucijami

UDK 069.9:027.8

Keywords:

school library, exhibitions, cultural events, collaboration between the school and other institutions

Abstract

The article mentions some of the more prominent exhibitions created by school librarians at the grammar school Prva gimnazija Maribor, which were put on display in the exhibition space in front of the grammar school's library and in the library. With larger exhibitions we present interesting persons, periods, book collections, our school and anniversaries. With smaller exhibitions in display cases in the library we commemorate current events. New arrivals to the school library are presented in the permanent, yet changing exhibition in a display case and on a cart in the library. This exhibition is regularly updated. We promote exhibitions and thereby the school library with the side programme: with cultural opening events, with catalogues and small souvenirs in the form of postcards and bookmarks that remind us of exhibitions long after they are put away.

Ko šolski knjižničar išče načine, kako pridobiti uporabnika, mu razstaveni prostor šolske knjižnice lahko služi kot vsestransko orodje za spodbujanje branja.

UVOD

Razstavni prostor šolske knjižnice je tisti nemalokrat neizkoriščen potencial, ki ga šolska knjižnica v svojem temeljnem vzgojno-izobraževalnem poslanstvu zasleduje: uspešno nagovoriti in s tem pridobiti udeleženca izobraževalnega procesa – učenca oziroma dijaka, torej radovednega obiskovalca, zadovoljnega uporabnika in morda celo strastnega bralca.

S premišljenim načrtovanjem, proaktivnostjo in ustvarjalnostjo lahko razstavni prostor šolske knjižnice postane učinkovito orodje promocije šolske knjižnice in njenega vzgojno-izobraževalnega delovanja, kajti »glavni fokus promocije /.../ šolske knjižnice so uporabniki knjižnice: pri tem je osrednjega pomena uporaba knjižnice« (IFLA, 2019).

Ko šolski knjižničar išče načine, kako pridobiti uporabnika, mu razstavni prostor šolske knjižnice lahko služi kot vsestransko orodje za spodbujanje branja, izobraževanja, sodelovanja in druženja, saj »šolska knjižnica deluje kot /.../ družbeni prostor, odprt za kulturne, strokovne in izobraževalne dogodke (npr. prireditve, srečanja, razstave, vire) za šolsko skupnost« (IFLA, 2019).

S privlačnim izgledom razstavnega prostora šolske knjižnice lahko šolski knjižničarji pripomoremo tudi k dvigu ugleda branja: »v knjižnici in/ali drugih šolskih prostorih je mogoče organizirati posebne dogodke, ki dvigujejo ugled pismenosti in branja. To so lahko razstave ... » (IFLA, 2019)

RAZSTAVE V ŠOLSKI KNJIŽNICI PRVE GIMNAZIJE MARIBOR

V knjižnici Prve gimnazije Maribor (PGM) pri zasledovanju vzgojno-izobraževalnega poslanstva šolskih knjižnic pripravljamo tri tipe razstav:

- s prvo, »stalno«, a ves čas spreminjajočo se razstavo izpostavljamo novosti in jo večkrat mesečno osvežujemo, locirana je na premikajočem se vozičku in v osrednji vitrini knjižnice v neposredni bližini vhoda, kjer pritegne tako načrtne kot naključne radove-

dne poglede, pri čemer z novostmi potencialne ogledovalce in bralce sproti seznanjamo tudi na Instagramu in spletni strani šole (slednje v obliki priporočilnih seznamov);

- drugi tip predstavljajo »mini« razstave, ki najdejo mesto v drugi osrednji vitrini knjižnice – z njimi obeležujemo posebne dogodke, kot so obiski piscev na šoli ter obletnice, posebni uspehi (npr. prejem Prešernove nagrade) ali smrti znanih literatov;
- tretji tip razstav so večje oz. velike razstave na razstavnem prostoru pred knjižnico, ki jih postavljamo vsaj dvakrat letno.

V šolski knjižnici pripravljamo različne tematske razstave, ki so posvečene avtorjem, knjižnim zbirkam, literarnim obdobjem, Prvi gimnaziji Maribor, pomembnim obletnicam vseh prej navedenih in podobno. Pri izboru teme se knjižničarji najprej medsebojno posvetujemo (pregledamo aktualne teme, povezane s knjigami, branjem ali pa z našo šolo – jubileje avtorjev in zbirk, razglašena posebna leta na nacionalni ali mednarodni ravni ter količino gradiva šolske knjižnice, ki bi ga v povezavi z izbrano temo lahko uporabili za razstavo) in nato uskladimo predloge z vodstvom šole (predvsem glede ujemanja teme z drugimi načrtovanimi aktivnostmi šole ter glede finančnega načrtovanja izpeljave razstave, npr. tiska panojev, katalogov, kazalk in podobno).

Ko se lotimo vsebine, skušamo izbrskati in zbrati čim več informacij, na podlagi katerih bi izbrano temo lahko informativno celostno, tehtno in zanimivo predstavili občinstvu, pri čemer ne zanemarimo estetske komponente, o čemer se posvetujemo s tiskarjem (in včasih tudi z oblikovalcem), ki mu zaupamo izdelavo vizualne podobe panojev.

Razstave dijake in druge mimoidoče najprej vizualno nagovarjajo že samo s postavitvijo panojev in razstavljenim gradivom v vitrinah. Pri prikazu avtorja, njegovega življenja in literarnega oziroma umetniškega ustvarjanja izpostavimo pomembne dele njegove življenjske poti in razstavimo vse pripadajoče knjižnično gradivo, ki ga posedujemo v šolski knjižnici in ga po potrebi dopolnimo z gradivom iz lastnih zasebnih zbirk ali pridobljenim z medknjižničnega izposoja. Z izpostavljanjem knjižničnega

Ko se lotimo vsebine, skušamo izbrskati in zbrati čim več informacij, na podlagi katerih bi izbrano temo lahko informativno celostno, tehtno in zanimivo predstavili občinstvu, pri čemer ne zanemarimo estetske komponente.

gradiva avtorja in njegovo delo zagotovo bolj približamo ogledovalcem in potencialnim bralcem kot z običajno zloženimi ali celo med zaprašene knjižne police nemalokrat naloženimi knjigami.

Postavitvi večjih razstav sledi uradna, slovesna otvoritev, na katero vabimo z lično izdelanimi vabili in plakati, ki jih estetsko sooblikujejo naši dijaki pod vodstvom likovnih mentoric; spremlja jo umetniški, po navadi glasbeno-literarni program v čitalnici šolske knjižnice, ali pa je tudi odprtje razstave v vlogi spremljevalnega programa nekega drugega dogajanja, npr. tradicionalnega večera klasikov, ki poteka v neposredni bližini šolske knjižnice, na Prvem odru. Že samo odprtje razstave je kot kulturni in družabni dogodek priložnost za pomenke o razstavljenem gradivu, knjigah, avtorjih, literarnem okusu in branju, torej o temah, ki nas kot knjižničarje in bralce v družbi, v kateri branje na lestvici vrednot in priljubljenosti žal ne kotira več prav visoko, kljub temu ali pa prav zaradi tega še toliko bolj povezujejo.

Ko smo leta 2017 praznovali 500 let od nesluteno daljnosežnega koraka avguštinskega patra Martina Lutra, ki naj bi po izročilu na vrata cerkve v Wittenbergu pribil svojih 95 tez »o moči odpustkov«, smo ob tej priložnosti na razstavnem prostoru pred šolsko knjižnico pripravili pregledno razstavo na temo reformacije in protestantizma z naslovom »STATI INU OBSTATI ... 500 let reformacije«, saj je bil ta čas konstitutiven tako za slovenski knjižni jezik kot za slovensko književnost: Primož Trubar je pod vplivom reformatorskih idej poskrbel za prvi slovenski tiskani knjigi Katekizem in Abecednik (1550), Jurij Dalmatin za prvi celotni prevod Biblije (1584), Adam Bohorič za prvo slovnico o slovenščini (1584), Hieronim Megiser pa za slovenščino vključujoč štirijezični slovar (1592). S tem so slovenski protestanti ne le postavili temelje slovenske književnosti in slovenskega knjižnega jezika, temveč so s svojim delovanjem obudili in okrepili slovensko narodno zavest o tem, da smo eno ljudstvo, ki govori skupni jezik in ustvarja svojo kulturo. Na hodniku pred šolsko knjižnico smo si to razstavo lahko ogledovali vse do konca januarja 2018.

Slika 1: Vhod na razstavo ob 500-letnici reformacije (oktober 2017)

Leta 2018 smo se na Prvi gimnaziji Maribor lotili skupnega projekta z Oddelkom za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Mariboru in Osnovno šolo Pesnica – razstavo *Romal sem po široki cesti* smo posvetili 100. obletnici Cankarjeve smrti in se tako poklonili velikanu slovenske književnosti, ki je že takrat slutil, kako veliko je dal slovenskemu narodu, in ki s svojimi idejami in spoznanji še danes globoko definira slovensko identiteto. Učiteljice z OŠ Pesnica so skupaj z učenci in študentkami pripravile vsebinski del razstave, ki prikazuje življenje in delo Ivana Cankarja. Na Prvi gimnaziji smo pri slovenskih gledališčih in Slovenskem gledališkem inštitutu pridobili gledališke liste in plakate premier ter v sodelovanju z dijaki in študentkami pripravili del razstave, ki se navezuje na gledališke uprizoritve Cankarjevih dram. Na Oddelku za slovanske jezike in književnosti pa so se profesorice in študenti ukvarjali s prevodi Cankarjevih del v tuje jezike – izbor prevodov je zajel deset Cankarjevih del. Razstava je bila na Prvi gimnaziji Maribor na ogled od oktobra do decembra 2018, razstavna pot nas je vodila vse od Maistrovega trga pred Prvo gimnazijo

skozi avlo šole do šolske čitalnice. Na tej poti smo najprej predstavili Cankarjeve življenjske postaje, in sicer od Vrhnike do Ljubljane, vse do Dunaja in nato do Rožnika ter končno spet Ljubljane. V šolski avli nas je objelo gledališko vzdušje, na improviziranem odru s kulisami so bolj pogumni lahko celo odigrali odlomke iz Cankarjevih dram. Na hodnikih pred knjižnico in v čitalnici pa so bili predstavljeni posamezni prevajalci Cankarjevih del in odlomki v izvirniku in prevodih.

Slika 2: Razstavni panoji Cankarjevih življenjskih postaj pred Prvo gimnazijo Maribor (oktober 2018)

Tradicionalni večer klasikov 2018, ki se je odvijal novembra tega leta na Prvem odru Prve gimnazije Maribor, smo posvetili spomenu na nedavno preminulega klasičnega filologa in prevajalca dr. Primoža Simonitija. Ob tej priložnosti smo na hodniku pred šolsko knjižnico postavili spominsko razstavo o njegovem življenju in delu. Novembra 2019 smo šeste Klasične dneve začeli s tradicionalnim večerom klasikov, ki smo ga posvetili spomenu znamenitega Slovenca dr. Karla Verstovška – tudi z otvoritvijo na hodniku pred šolsko knjižnico postavljene razstave, posvečene temu »političnemu očetu« slovenske univerze in profesorju na mariborski klasični gimnaziji. Po vrnitvi v šolske klopi smo leta 2021 pred knjižnico na ogled postavili novo razstavo o

literarnih ustvarjalcih, nekdanjih in tedanjih dijakih in profesorjih Prve gimnazije Maribor z naslovom *Literarna peresa Prve*. Tradicionalni večer klasikov novembra 2022 smo obogatili z odprtjem razstave *Antika – svet, ki ga nosimo v sebi*, posvečene osupljivemu življenju, talentu in delu tega leta preminulega akademika, klasičnega filologa, prevajalca in Prešernovega nagrajenca Kajetana Gantarja. Na otvoritvi je bila navzoča tudi njegova družina; Gantarjeva hči Marjana je po ogledu razstave na hodniku pred šolsko knjižnico impresionirano dejala: »Vedela sem, da je bi moj oče frajer, nisem pa vedela, da je bil TAK frajer!«

Marca 2022 je bila na hodniku pred šolsko knjižnico uradno odprta razstava ob 70-letnici knjižne zbirke Sinji galeb, najstarejše slovenske zbirke za mladino, ob kateri so odraščale generacije slovenskih otrok. Založba Mladinska knjiga je v knjižni zbirki, ki je ime dobila po knjigi Toneta Seliškarja *Bratovščina Sinjega galeba*, v tem času izdala 352 knjig za mladino, med njimi nekatera temeljna dela slovenske in svetovne književnosti, kot so *Mali princ*, *Pika Nogavička*, *Tajno društvo PGC*, *Butalci*, *Kekec*, *Skrivni dnevnik Jadrana Krta*, *Skrivni dnevnik mladega hipohondra*, prva mladostnikom namenjena antologija poezije *Pa da bi znal, bi vam zapel* in druge. V šolski knjižnici Prve gimnazije Maribor smo to pomembno obletnico knjižne zbirke, ki je s čarovnijo besed obarvala tudi naša mladostna leta, obeležili z razstavo, na kateri nam je z izjemnim osebnim angažmajem vodje knjižnice PGM Metke

Slika 3: Postavitev 352 knjig v vitrinah za razstavo *Na krilih sinjega galeba* in tapeta morja na tleh (marec 2022)

Kostanjevec iz lastne zbirke, šolske knjižnice ter s pomočjo drugih šolskih knjižnic, antikvariatov, sodelavcev, babic in dedkov uspelo fizično zbrati in razstaviti čisto vseh 352 knjig iz knjižne zbirke Sinji galeb!

Slika 4: Papirnati galebi naslovníc, visečih s stropa, in v ozadju celostenska tapeta naslovnice Seliškarjeve *Bratovščine Sinjega galeba*, po kateri je zbirka dobila ime (marec 2022)

Vse naslovnice knjig iz zbirke je tiskar poskeniral in nekoliko povečal – prepognjene smo v obliki galebov razobesili na luči pod stropovi v knjižnici in na hodniku pred njo, tako da so

nas galebi naslovníc obletavali ves čas razstave. Razstavi smo na hodniku pred knjižnico pridružili tudi likovni natečaj, na katerem so dijaki ustvarjali na temo najljubših zgodb iz zbirke. Odlomke iz izbranih knjig so naši srčni dijaki in dijakinje s profesoricami prebirali tudi starostnikom iz Doma starejših občanov Senecura Hoče - Slivnica in se tako prek zgodb Sinjega galeba tudi medgeneracijsko povezali ter bogatili, za kar so bili očitno ganjeni starostniki neskončno hvaležni, v živo se je z razstavnega prostora z reportažo javila tudi ekipa oddaje *Dobro jutro* na RTV Slovenija, naše dijake, ki so spregovorili o svojih bralnih srečanjih z omenjeno zbirko, pa je Radio Slovenija vključil tudi v oddajo *Kulturomat*.

V Kajuhovem letu smo se na Prvi gimnaziji Maribor spomnili nekdanjega dijaka, pesnika in člana odporniškega gibanja Karla Destovnika - Kajuha. Februarja 2023 smo mu posvetili razstavo na hodniku pred šolsko knjižnico, ki smo jo naslovili *Jaz sem droben, droben list*. Njegovo življenje smo predstavili po sklopih otroštvo-pesništvo-pisma-partizanstvo-prezgodnji molk. Naši dijaki 4. letnikov so si razstavo načrtno ogledali med urami slovenščine, saj so jo profesorji lahko povezali z izbirno snovjo iz učnega načrta. Poleg izvirnika druge izdaje njegove medvojne pesniške zbirke smo razstavili še tople stripe o njegovem življenju,

Slika 5: Medgeneracijsko druženje ob branju odlomkov besedil iz knjižne zbirke Sinji galeb ter pogovor s starostniki v Domu starejših občanov Senecura Hoče - Slivnica (april 2022)

Slika 6: Dijaki si ogledujejo razstavo o Kajuhu (april 2023).

izdane pod okriljem velenjske splošne knjižnice. Ker so se z reportažo o razstavi spet oglasili v oddaji *Dobro jutro* na RTV SLO, je presegla pričakovani doseg zanimanja, tako smo maja 2023 sodelovali na ponovni otvoritvi te razstave v Muzeju narodne osvoboditve Maribor, kamor smo jo zaradi velikega zanimanja posodili oziroma duplicirali.

Ni presenetljivo, da dijaki z zanimanjem ogledujejo razstavljeno gradivo v vitrinah, na panojih in stebrih pred šolsko knjižnico, medtem ko na knjižnih policah to isto gradivo sploh ne pritegne njihove pozornosti. Nemalokrat se zgodi, da pridejo dijaki k izposojevalnemu pultu z željo po izposoji prav razstavljenega gradiva. Če smo razstavljeno gradivo zajeli iz fonda šolske knjižnice, jim, če ga imamo, izposodimo dvojnik, če pa je želeni razstavljeni izvod edini, jih v začetnih mesecih razstave preusmerimo na izposoji v najbližjo splošno knjižnico, po določenem času trajanja razstave pa jim izposodimo tudi kak kos razstavljenega gradiva iz vitrin – pod pogojem, da bistveno ne oškodujemo razstave, katere izhodišče je,

da v začrtani obliki kontinuirano predstavi izpostavljeno gradivo in pritegne čim več ogledovalcev, *kasnejših* potencialnih bralcev.

SPREMLJEVALNI PROGRAM

Ob slovesnih otvoritvah razstav na PGM poskrbimo tudi za trajnejše spomin(k)e. Ob vsebinsko tehtnejših in odmevnejših razstavah na Prvi gimnaziji Maribor izdamo razstavne kataloge (pred odprtjem razstave, kot smo to izpeljali pri Sinjem galebu, Kajuhu ali pri literarnih ustvarjalcih PGM, ali pa tudi naknadno, kot na primer pri reformaciji, ko se je kasneje izkazala potreba po njem).

Ogledovalcem razstave o protestantizmu in reformaciji smo ponudili knjižne kazalke. Ob priložnosti Cankarjeve razstave smo izdali spominske kartonske kartice s citati Cankarjevih del v slovenščini in s prevodi v tuje jezike. V Kajuhovem letu smo ob otvoritvi razstave delili razglednice z njegovimi pesmimi ter ob zaključku bralne značke PGM uspešnim značkarjem podarili bralna znamenja z njegovimi verzi.

SKLEP

Razstave v šolski knjižnici pripomorejo k promociji knjižničnega gradiva, prostora in dela šolske knjižnice, kar ima za posledico povečanje zanimanja za razstavljeno gradivo in s tem povečan obisk šolske knjižnice. Uspešna razstava dijake, profesorje in druge obiskovalce izobražuje in pri njih vzbuja zanimanje

za določeno temo, da o njej razmišljajo in si postavljajo vprašanja, ter predstavlja spodbudo za njihovo lastno raziskovanje. Razstave spodbujajo tudi sodelovanje med šolo in drugimi institucijami (šolami, fakultetami, knjižnicami, domovi starejših, medijskimi hišami idr.), pri čemer dvigujejo ugled šole – Prve gimnazije Maribor, bralne kulture in ne nazadnje tudi poklica šolskega knjižničarja. ●

Viri in literatura

- IFLA – Smernice za šolske knjižnice (2015). <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines-sl.pdf>
- Kostanjevec, M. (2018). Romal sem po široki cesti, razstava v počastitev 100. obletnice Cankarjeve smrti. *Šolska knjižnica*, 27(4), 33–34.
- Kostanjevec, M., Marovt, A. in Rozman N. (2021). *Literarna peresa Prve: razstavni katalog*. Prva gimnazija Maribor.
- Kostanjevec, M. (2022). *On the Wings of the Blue Gull*. International Association of School Librarianship (IASL) Newsletter. https://iasl-online.org/resources/Documents/newsletter/2022/IASL%20Newsletter_April%202022.pdf
- Kostanjevec, M. (2022). Knjižna zbirka Sinji galeb: medgeneracijski bralni užitek. *Otrok in knjiga: revija za vprašanja mladinske književnosti, književne vzgoje in s knjigo povezanih medijev*, 49(114), 70–74.
- Kostanjevec, M. in Marovt, A. (2022). *Na krilih Sinjega galeba: razstava ob 70-letnici najstarejše slovenske knjižne zbirke za mladino: razstavni katalog*. Prva gimnazija Maribor.
- Kostanjevec, M. (2023). *Jaz sem droben, droben list: Karel Destovnik - Kajuh (1922–1944): razstavni katalog*. Prva gimnazija Maribor.
- Kostanjevec, M. in Marovt, A. (2023). *Stati inu obstati: katalog razstave ob 500-letnici reformacije: oktober 2017–februar 2018*. Prva gimnazija Maribor.
- Razstava Na krilih Sinjega galeba*. (19. 3. 2022). <https://365.rtvlo.si/arhiv/hudo/174857044>
- Stojanović, S. (2023). Pot knjige v knjižnici OŠ Prule – gostujoča razstava = A Book's Journey in the Library of Prule Primary School – a Travelling Exhibition. *Šolska knjižnica*, 32(1), 33–38.
- Vir vseh uporabljenih fotografij je spletna stran Prve gimnazije Maribor. <https://www.prva-gimnazija.si/>

ALEŠA MAROVT, univ. dipl. literarna komparativistka in prof. slovenščine, zaposlena na Prvi gimnaziji Maribor

Naslov: Prva gimnazija Maribor, Trg generala Maistra 1, 2000 Maribor

E-naslov: ales.marovt@prva-gimnazija.org

Ko cvetijo knjižnice –

poročilo z mednarodne konference šolskih knjižničarjev IASL 2023

51. mednarodna letna konferenca šolskih knjižničarjev IASL je potekala od **17. do 22. julija 2023 v Rimu**. Udeležilo se je 112 udeležencev iz 31 držav in z vseh celin. Razen šolskih je prišlo tudi nekaj splošnih in specialnih knjižničark in knjižničarjev, nekaj študentk bibliotekarstva in avtorica mladinske literature.

Vodilna tema srečanja je bila »*Flourishing School Libraries: Research, Policy, and Practice*« in kalejdoskop cvetočih šolskih knjižnic je ponujal več kot 70 predstavitev referatov in delavnic v vzporednih sejah, ki so vsaka na svoj način in s svojega zornega kota predstavile svoje izkušnje, različne poglede, mnoge načine delovanja ter zanimive rezultate raziskav.

V dopoldanskih vabljenih predavanjih so nam spregovorili trije domači (italijanski) strokovnjaki:

Gino Roncaglia, profesor digitalnega založništva, digitalne humanistike in filozofije izobraževanja z univerze v Rimu, je zelo strnil najbolj aktualno temo o digitalnih pripomočkih na temelju umetne inteligence (ChatGPT) ter jo povezal s tradicionalno podobo šolskih knjižnic in njihovo vlogo pri spodbujanju bralne in informacijske pismenosti.

Giuseppe Carrus, profesor socialne psihologije, se je na delo šolskih knjižničarjev ozrl s psihološkega vidika in govoril o pomenu vsakdanjih odnosov ljudi, okolja, trajnosti in dobrega počutja.

Paul Gabriele Weston, izredni profesor Univerze v Pavii in Vatikanske šole za bibliotekarstvo, pa je odprl temo inkluzije, ki jo je skušal prikazati kot kulturni dosežek, za katerega si je treba prizadevati že od otroštva, ter predstavil svoja razmišljanja, kako pri tem vidi vlogo šolskih knjižnic. Poudaril je še, da je ta sekcija

znotraj IFLE ena najstarejših, saj je začela s knjižničnimi storitvami v bolnišnicah že leta 1931.

Vsi navzoči smo pozdravili tudi tri prejemnice strokovnih nagrad:

- 2022 Diljit Singh Leadership Development Award Winner: L. H. W. R. Silva
- 2020 Jean Lowrie Leadership Development Award Winner: Ifunanya Evangel Obim
- 2023 L. Anne Clyde Memorial Research Award Winners: Judy Henning & Sherry Crow

Nekaj bolj izstopajočih tem:

- biblioterapija za dobro počutje,
- uporaba različnih čutil v medpredmetnih povezavah,
- bralne navade ameriških dijakov, ki še vedno radi berejo,
- vživljanje učencev v naravno okolje izmišljenih junakov,
- o težavah študentov in učiteljev bibliotekarstva v Avstraliji,
- pripravljenost na delo z digitalnimi orodji,
- vzpostavljanje bralne kulture v Kazahstanu,
- motiviranje mladostnikov za branje v Južni Koreji,
- izgradnja podeželskih knjižnic v Zimbabveju,
- 3D-oblikovanje in roboti ter umetna inteligenca v šolski knjižnici.

Slovenska predstavitev knjižničnega lokatorja Cobiss je bila za prisotne v dvorani skoraj znanstvena fantastika, čeprav ga v naši šolski knjižnici v 2D-obliki uporabljamo že od leta 2010 in smo ga zdaj zamenjali s 3D-Cobiss različico.

Zato je morda najboljšo sporočilo, ki me navdihuje po vsem slišnem in doživetem, da se ni treba bati, da bi »umetna inteligenca« v prihodnje ogrozila ali zamenjala šolskega knjižničarja (ali učitelja na splošno). Pač pa

bomo mi zamenjali tehnologijo in s tem lahko bolje in lažje delali. Prilagajanje spremembam je bila že od zmeraj največja sposobnost inteligence v nas. ●

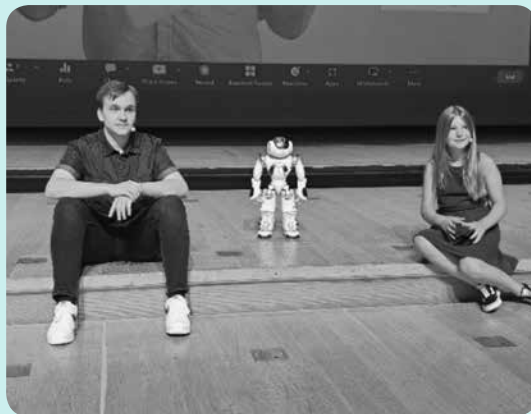

Mag. Sandra Fišter

Zaključna konferenca projekta Dvig digitalne kompetentnosti: *Digdaktika*

V sredo, 30. avgusta 2023, je v Cankarjevem domu v Ljubljani potekala zaključna konferenca projekta Dvig digitalne kompetentnosti pod naslovom DIGDAKTIKA.

direktor Arnesa. V uvodnem predavanju so projekt Dvig digitalne kompetentnosti s svojim predavanjem predstavili dr. Tomi Deutsch in Amela Sambolić Beganović, Uroš Škof ter Bogomir Marčinković. Srečanje v Gallusovi dvorani je zaključil dr. Boris Jokić z Inštituta za družbene raziskave Zagreb s predavanjem Ujeti med TikTokom in šolskim igriščem.

Konferenca je združila številne predavatelje, udeležence, sponzorje, inovatorje in visoke goste iz Slovenije in tujine. Bila je prava poslastica za vse, ki jih zanima potencial in razvoj digitalnih tehnologij.

Konferenca je imela izjemno pester program, saj je nastopilo kar 92 predavateljev, ki so razpravljali o najnovejših trendih in izzivih v izobraževanju, ki jih zaznamuje hiter razvoj digitalnih tehnologij.

V Cankarjevem domu se je zbralo blizu 800 udeležencev v živo, medtem ko se je prek oddaljenega dostopa DIGDAKTIKE udeležilo kar 12.940 spletnih udeležencev. Udeleženci so lahko prisluhnili tudi vzgojiteljem in učiteljem, ki so s primeri dobre prakse prikazali dejavnosti za vodenje in podporo učečim se pri razvijanju in pridobivanju digitalnih kompetenc. Prispevki so prikazovali kakovostne primere inovativne preobrazbe učenja in poučevanja s poudarkom na digitalnemu opismenjevanju učečih se, usmerjanju v ustrezne načine komuniciranja in sodelovanja, izdelovanja digitalnih

Konferenco so otvorili učenka Tiara (OŠ Ivana Skvarča Zagorje ob Savi), dijak Klemen (Srednja tehniška in poklicna šola Trbovlje) in robotka Eva. Skupaj so reševali svet in navdušili vse poslušalce.

Prisotne so nagovorili dr. Darjo Felda, minister za vzgojo in izobraževanje, dr. Vinko Logaj, direktor Zavoda RS za šolstvo, in Marko Bonač,

vsebin in opolnomočenju za odgovorne uporabnike in reševalce problemov.

Posebno pozornost na konferenci je pritegnila obkonferenčna dejavnost v času aktivnega odmora. Udeleženci DIGDAKTIKE so imeli priložnost sodelovati v t. i. Teachmeetu in se preizkusiti v izzivu s Chat GPT-jem, kar je konferenci dodalo posebno noto.

Zaključna konferenca projekta DIGDAKTIKA je bila – zahvaljujoč vsem sodelujočim, ki so prispevali k programu in tehnični izvedbi – na nivoju vrhunskega dogodka. S svojo kombinirano izvedbo, številnimi udeleženci ter bogatim programom je zagotovo zaznamovala začetek novega šolskega leta. ●

Mag. Sandra Fišter

Tkemo mrežo ustvarjalnosti

Strokovno usposabljanje za registrirane koordinatorje kulturno-umetnostne vzgoje (KUV) v vzgojno-izobraževalnih zavodih, kulturnih ustanovah in lokalnih skupnostih v Galeriji Dolenjskega muzeja Novo mesto

V torek, 29. avgusta 2023, je v Galeriji Dolenjskega muzeja Novo mesto potekalo strokovno izobraževanje, namenjeno registriranim koordinatorjem kulturno-umetnostne vzgoje

v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, kulturnih institucijah ter lokalnih skupnostih. Šesto zaporedno usposabljanje je nosilo naslov „Tkemo mrežo ustvarjalnosti“, organizatorji pa so se osredotočili na izjemno pomembno temo – sistematično vključevanje kulturno-umetnostne vzgoje v vzgojno-izobraževalne zavode, kulturne ustanove in lokalne skupnosti.

Vključevanje kulturno-umetnostne vzgoje v vzgojne in izobraževalne ustanove krepi znanja, stališča, vrednote in prispeva k poglobljenemu celostnemu razvoju otrok in mladih. Hkrati pa prispeva tudi k razvoju in prepletanju kulturnega ter socialnega kapitala v družinskem, vrtčevskem in šolskem okolju.

Na dogodku so bile predstavljene tudi dobre prakse ter izvedena skupna razprava o prihajajočih novostih na področju kulturno-umetnostne vzgoje. Te novosti so pripravljene v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2023–2029 pod okriljem Ministrstva za kulturo in Ministrstva za vzgojo in izobraževanje.

V uvodnem nagovoru je zbrane pozdravil podžupan Mestne občine Novo mesto Urban Kramar. Poudaril je, da so ponosni na dejstvo,

da je Zavod Novo mesto med vodilnimi v Sloveniji glede kakovosti in kontinuitete izvajanja kulturno-umetnostne vzgoje otrok in mladih.

Zbrane je pozdravila tudi direktorica Dolenjskega muzeja Jasna Dokl Osolnik, ki je izpostavila visoko kakovost pedagoških delavnic, ki so tematsko povezane z razstavami v muzeju. Delavnice so priljubljene med otroki in mladimi, kar potrjuje tudi število obiskovalcev.

Po uvodnih nagovorih je sledilo predavanje Sonje Rutar s Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem z naslovom Opredelitev spodbudnega, odprtega in inovativnega učnega okolja v kulturno-umetnostni vzgoji.

Nataša Bucik (Ministrstvo za kulturo), Nada Požar Matijašič (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje) in Ana Petrovčič (Cankarjev dom) so v nadaljevanju predstavile priporočila za načrtno izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje v vzgojno-izobraževalnih zavodih, vključenih v nacionalno mrežo za kulturno-umetnostno vzgojo. Predstavile so tudi nov spletni obrazec, ki je sicer še v nastajanju in bo koordinatorjem kulturno-umetnostne vzgoje v VIZ-ih omogočal poročanje o njihovem delu.

Klara Drnovšek Solina (Zavod Bunker), Mojca Redjko (Mestna občina Maribor), Petra Štirn Janota (Zavod Petida) so nadaljevale s primeri dobrih praks. Spoznali smo različne možnosti sistematičnega razvoja kulturno-umetnostne vzgoje v vzgojno-izobraževalnih zavodih ter kako lahko ta proces podprejo kulturne ustanove in lokalne skupnosti.

Zadnje predavanje v Galeriji Dolenjskega muzeja je izvedla kustosinja pedagoginja Tadeja Trajkovski. Predstavila je pedagoške in andragoške dejavnosti v Galeriji Božidarja Jakca Kostanjevica na Krki.

Za konec smo se sprehodili še po kulturno-zgodovinski poti po Novem mestu. Ogledali smo si središče mesta, izvedeli več o njegovi zgodovini ter spoznali ustanove, ki s svojo dejavnostjo pripomorejo k živahnemu kulturnemu utripu mesta. Ogledali smo si zbirko situl v Dolenjskem muzeju, obiskali Zavod za šport, kulturo, turizem in mladino, JSKD Novo mesto, Knjižnico Mirana Jarca, Zavod Lokal-Patriot ter Založbo Goga. Skupaj smo doživeli zanimivo in izčrpno predstavitev dolenjskih kulturnih vsebin v družbi novomeških kulturnih producentov. ●

Katarina Jesih Šterbenc

Srečanje za šolske knjižničarje v srednjih šolah

V petek, 18. 8. 2023, je v prostorih Zavoda RS za šolstvo potekalo študijsko srečanje za šolske knjižničarje v srednjih šolah. Srednješolski knjižničarji, samo zaradi narave našega dela zelo veseli in hvaležni, da naše srečanje poteka avgusta in ne v septembra. Program letošnjega srečanja je bil zelo zanimiv in aktualen. Poleg aktualnih informacij Romane Fekonja in najave konference za šolske knjižnice 2023 so kolegice knjižničarke pripravile zanimive primere dobrih praks:

- Nevenka Dragovan Makovec s Srednje šole Črnomelj je pripravila zelo zanimivo predavanje z naslovom »Knjižnična informacijska znanja in umetna inteligenca« o možnostih uporabe chatGPT v šolski knjižnici in na splošno,
- Mojca Kosovel je spregovorila o izzivih pri upravljanju učbeniškega sklada na Šolskem centru Nova Gorica,
- Tina Mlakar iz Gimnazije Moste je slušate-

lje študijskega srečanja seznanila z novostmi v Pravilniku o napredovanju v vzgoji in izobraževanju v nazive ter predstavila možnosti in ideje, ki jih šolski knjižničarji lahko uporabimo in udeležimo pri svojem delu,

- Barbara Škrbič iz II. gimnazije Maribor pa je predstavila zelo uporabno orodje, imenovano lokator, ki uporabnika pripelje do police z gradivom. Svoj primer dobre prakse je poimenovala »Najdi knjigo sam«.

Pri razpravi smo veliko časa namenili umetni inteligenci in prihajajočemu novemu Pravilniku o napredovanju zaposlenih v vzgoji in izobraževanju (v času izpeljave študijskega srečanja pravilnik še ni bil sprejet).

Srečanje je bilo zelo zanimivo in polno novosti. Iskrena zahvala Romani Fekonja za energijo, ki jo je vložila v izpeljavo dogodka. ●

Tatjana Lukovnjak

Poročilo z bralnega posveta *Branje za znanje*

V petek, 8. septembra 2023, je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani potekal celodnevni nacionalni posvet s področja bralne kulture in bralne pismenosti Bralnega društva Slovenije z naslovom *Branje za znanje*.

Dr. Tina Bilban se je v uvodnem predavanju *Brati znanost, brati svet* dotaknila vprašanja

terminologije (poučna, stvarna, znanstvena, poljudnoznanstvena literatura). Izpostavila je predvsem dva problema – manko medijskega prostora za stvarno literaturo in premalo interdisciplinarnega povezovanja v šolskem kurikulumu. Dr. Sašo Dolenc je opozoril na pomen zgodb (*Moč zgodb: vpliv pripovedovanja na človeške mozgane*), dr. Samo Kreft pa je razmišljal o združljivosti pisanja poljudnoznanstvenih besedil in družbene angažiranosti (*Pisanje poljudnoznanstvenih besedil in družbena angažiranost – je to dvoje združljivo?*). Dr. Kozma Ahačič je v predavanju *Branje neleposlovnih besedil in sodobni jezikovni pripomočki* predstavil portala FRAN in FRANČEK ter opozoril na pomen neformalnega jezikovnega izobraževanja (podnapisi na televiziji, napisi v okolici, digitalni aparati). Dr. Samo Rugelj (*Izbiranje in izdajanje knjig: med vizijo, iluzijo in realnostjo*) in mag. Emica Antončič (*Ne(prepo)znana poljudna znanost*) sta spregovorila o težavah založnikov pri izdajanju stvarne literature. Dr. Ana Slavec je opozorila na pomen statistične pismenosti (*Statistična pismenost*). O pisanju in kakovosti slovenskih učbenikov sta razmišljala dr. Gregor Torkar (*Izsledki in priporočila projekta za kakovost slovenskih*

učbenikov) in dr. Marina Dermastia (*Kako napisati najboljši evropski učbenik in druge zgodbe*). Pomen kakovostnih ilustracij v stvarni literaturi je bil tema predavanj mag. Marije Nabernik (*Ilustriranje strokovnih besedil*) in mag. Klare Jan (*Vešče, cumprnice in mrtalače – poljudnoznanstvena ilustracija v kontekstu interaktivne digitalne knjige*). Primere dobrih praks so predstavili Rok Omahen (*Prispevki na*

spletni strani MMC RTV Slovenija), mag. Tilka Jamnik (*Branje glede na zanimanje*) in mag. Darja Lavrenčič Vrabec (*Kako rastejo in zorijo (poučne) zlate hruške?*).

Dogodek je bil organiziran v okviru Nacionalnega meseca skupnega branja, ki poteka pod častnim pokroviteljstvom predsednice Republike Slovenije dr. Nataše Pirc Musar. ●

Nina Kranjec

ISKRICE IZ KNJIŽNICE

Anekdote iz šolske knjižnice Osnovne šole Grm

Učenka 3. razreda: »Imate kakšno takšno zanimivo knjigo, kjer se nekaj zaplete, potem pa odplete?«

Učenec 2. razreda, ki si izbere knjigo s 527 stranmi (Patrick Ness: Na begu): »Ta se mi pa zdi zanimiva.«

Knjižničarka: »Joj, ta knjiga bo pa še malo pretežka zate.«

Učenec: »Ne, poskusite, primite jo, je čisto lahka!«

Učenka 3. razreda: »Iščem knjigo z debelimi črkami za bratca.«

Knjižničarka: »Kateri razred pa obiskuje tvoj bratec?«

Učenka: »Prvi.«

Knjižničarka: »Ali morda potem potrebuješ knjigo z velikimi tiskanimi črkami?«

Učenka 2. razreda v knjižnici najde knjigo Pod medvedovim dežnikom in vsa navdušena reče: »Uvau, te knjige se pa spomnim še iz svojega otroštva!«

Digitalni arhiv člankov iz revij ZRSŠ

prek 1500
strokovnih in
znanstvenih
člankov

Arhiv člankov iz revij

Posamezne članke iz revij, ki jih izdaja ZRSŠ, lahko poiščete v spodnjem iskalniku. Želimo vam prijetno branje.
Več o posameznih revijah najdete [tukaj](#).

Iskanje po člankih (naslov, avtor, ključne besede ...)

Pošlji

V bogati zakladnici člankov enajstih strokovnih revij ZRSŠ lahko s preprostim iskalnikom poiščete članke z izbrano vsebino in jih takoj berete ali pa PDF-je člankov prenesete v svoj računalnik.

Arhiv člankov

Pojdite nazaj na celoten arhiv člankov.

Andreja Urbanec

Pošlji

Rezultati za: Andreja Urbanec

Staro mestno jedro Kranja

Članek iz: Šolska knjižnica 1/2017 • Avtorji: Andreja Urbanec • Ključne besede: šolska knjižnica, medpredmetno povezovanje, dediščina, knjižnična informacijska znanja

Izgradnja novega knjižničnega kataloga v sistemu COBISS (kako sem se lotila tega izziva)

Članek iz: Šolska knjižnica 3/2018 • Avtorji: Andreja Urbanec • Ključne besede: šolska knjižnica, COBISS, Zakon o knjižničarstvu, knjižnični katalog

Pisna naloga – rezultat medpredmetnega povezovanja

Članek iz: Šolska knjižnica 1-2/2018 • Avtorji: Andreja Urbanec • Ključne besede: formativno spremljanje, informacijska pismenost, seminarčna naloga, KIZ, pisna naloga

Arhiv člankov

Pojdite nazaj na celoten arhiv člankov.

knjižnična informacijska znanja

Pošlji

Rezultati za: knjižnična informacijska znanja

Z didaktičnimi igrami usvajamo nova znanja, utrjujemo že slišano in se zabavamo

Članek iz: Šolska knjižnica 3-4/2016 • Avtorji: Nina Kranjec • Ključne besede: šolska knjižnica, motivacija, didaktične igre, knjižnična informacijska znanja

Staro mestno jedro Kranja

Članek iz: Šolska knjižnica 1/2017 • Avtorji: Andreja Urbanec • Ključne besede: šolska knjižnica, medpredmetno povezovanje, dediščina, knjižnična informacijska znanja

Kako postati pravi knjižni detektiv in hkrati tudi samostojni uporabnik knjižnice?

Članek iz: Šolska knjižnica 4/2020 • Avtorji: Nina Kranjec • Ključne besede: šolska knjižnica, knjižnična informacijska znanja, metode poučevanja, knjižni detektiv

Lov na knjigo – kako 'uloviti' bralca: medpredmetno načrtovanje in povezovanje vzgojno-izobraževalnega dela za dvig števila bralcev

Članek iz: Šolska knjižnica 1-2/2021 • Avtorji: Mojca Melžik • Ključne besede: šolska knjižnica, bralna značka,

Arhiv člankov

Pojdite nazaj na celoten arhiv člankov.

medpredmetno povezovanje

Pošlji

Rezultati za: medpredmetno povezovanje

Ekskurzija v srednjeveško Škofjo Loko za učence izbirnih predmetov odkrivajmo preteklost svojega kraja in likovno snovanje

Članek iz: Zgodovina v šoli 1/2018 • Avtorji: Petra Delman • Ključne besede: medpredmetno povezovanje, terensko delo, ekskurzija, srednjeveška Škofja Loka

Eduard Petiška, Dedal in Ikar – obravnava bajke v 7. razredu

Članek iz: Slovenščina v šoli 1/2017 • Avtorji: Katja Rušigaj • Ključne besede: medpredmetno povezovanje, bajka, Dedal in Ikar, dštemorano skupniško delo

Medpredmetno projektno delo – pomen stročnic na vrtu in v prehrani

Članek iz: Šolska knjižnica 3-4/2017 • Avtorji: Karmen Sirk • Ključne besede: prehrana, projektno delo, medpredmetne povezave, knjižnična informacijska znanja, stročnice, kulturni recepti

Ko tudi pri športu ne gre brez branja

Članek iz: Šolska knjižnica 2/2017 • Avtorji: Tamara Brož, Ivanka Jana Svetec • Ključne besede: izsredna in predmetna stopnja, medpredmetno povezovanje, bralna pismenost, pisna navodila, bralno razumevanje, vaje na stolu, vaje ob stolu, minuta za zdravlje, oblikovanje in razumevanje navodil

Arhiv člankov

Pojdite nazaj na celoten arhiv člankov.

spodbujanje branja

Pošlji

Rezultati za: spodbujanje branja

Kaj treniram: hokej ali branje? Najbolje kar oboje!

Članek iz: Šolska knjižnica 3-4/2016 • Avtorji: Sabina Fras Popović • Ključne besede: hokejski klub, sodelovanje, branje, spodbujanje branja, bralna kultura, splošna knjižnica, fante, hokej, trening

Pravilni zaključek bralne značke v 1. razredu

Članek iz: Šolska knjižnica 1-2/2016 • Avtorji: Nina Kranjec • Ključne besede: šolska knjižnica, pravilica,

www.zrss.si/arhiv-clankov